

Предметна програма

Ред. бр. 1		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	АНАТОМИЈА			
2.	Код	ЗФМ100122			
3.	Студиска програма	Акушери/Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	5
8.	Наставник	Проф. д-р Светлана Јовевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со анатомијата како морфолошка наука, совладување на стручната терминологија, комплетно изучување на локомоторниот систем на екстремитети. Запознавање со анатомијата на градниот кош, абдоменот и карлицата, како и скелетотопските и холотопските соодноси на органите во овие телесни празнини.				
11.	Содржина на предметната програма: <i>Теоретска настава</i> Вовед во анатомијата и остеологијата, видови на коски, составни делови на коски, стручна терминологија, коски на неподвижниот и подвижниот дел на горниот екстремитет, коски на неподвижниот и подвижниот дел на долниот екстремитет, коски на градниот кош и трупот; Вовед во синдезмологијата, поим за зглоб, составни делови на зглобот, видови на зглобови, синдезмологија на горниот екстремитет, синдезмологија на трупот и долниот екстремитет; Миологија, ангиологија и неврологија на горен екстремитет, миологија, ангиологија и неврологија на долен екстремитет; Ориентација на коски: клучна коска, лопатка, надлактица, коски на подлактица (радиус и улна) и делови на градниот кош, градба на дојката, Органи на ситемот за дишење, Органи на ситемот за крвоток. Абдоминален сид - мускули, васкуларизација, инервација, соодноси				

	<p>Органи во абдоминалната празнина - перитонеум, хранопроводник, желудник, органи во абдоминалната празнина-тенко и дебело црево, црн дроб, жолчни патишта, панкреас; Слезенка, бубрег, надбубрежна жлезда, уринарни патишта, карлична празнина-граници и градба; мочоводни органи, женски полови органи, машки полови органи; Артерии на главата и вратот, венски и лимфни садови во главата и вратот; Кранијални нерви-број номенклатура, соодноси, кранијални нерви - инервациони подрачја; Органи на главата и вратот-топографија, соодноси, ендокрини жлезди; Органи од дигестивниот систем во главата и вратот, органи од респираторниот систем во главата и вратот; Сетилни органи, око и уво, нервен систем, градба, видови на нервни влакна, поделба на нервниот систем, коморен систем; Рбетен мозок, ромбест мозок, среден мозок, меѓумозок, голем мозок, обвивки на мозокот.</p> <p><i>Практична настава</i></p> <p>Ориентација на коски: клучна коска, лопатка, надлактица, коски на подлактица (радиус и улна). Скелет на шака: рачје (китка на шака), метакарпални коски и коски на прстите, граден кош и рбет, скелет на појасот на долниот екстремитет-карлична коска; скелет на крсна и тртична коска, скелет на натколеница - бутната коска, и коски на потколеница-голеница, лисница, чашка; Скелет на стапалото - коски на ножјето, доножјето и прстите на стапалото; Зглобови на горниот екстремитет, градниот кош и рбетот, зглобови на долниот екстремитет, мускули и крвни садови на горен екстремитет; Мускули и крвни садови на долен екстремитет, инервација на горен и долен екстремитет, граден кош - градба на сидови, поделба на медијастинум, граници, состав, топографиј, медијастинални органи-соодноси; градба и топографија на системот за дишење; Градба на системот за крвоток-срце и големите крвни садови; топографија и соодноси, абдоминален сид-градба: мускули, соодноси на мускулите со органите, васкуларизација и инервација. Ориентација во абдоминална празнина-перитонеум, хранопроводник, желудник, топографија и соодноси; Топографија на органи во абдоминалната празнина-градба и ориентација на тенко и дебело црево, ориентација на модели на црн дроб, жолчни патишта, панкреас, ориентација на модели на слезенка, бубрег, надбубрежна жлезда, анатомија на уринарни патишта; Карличен сид - градба, топографски соодноси на органите, карлични органи, Карлична празнина - мочоводни органи, соодноси со другите органи, васкуларизација и инервација, женски полови органи - ориентација, соодноси со другите органи, машки полови органи-ориентација, соодноси со другите органи; Васкуларизација на главата и вратот, венски, лимфен систем на главата и вратот; Кранијални и спинални нерви, усна празнина; Органи на дигестивниот систем сместени во главата и вратот, органи на респираторниот систем сместени во главата и вратот; Носна празнина - анатомски делови, градба, функција, ендокрини жлезди-топографија, соодноси; Око - анатомска градба, соодноси, анатомија на орбита, уво-анатомска градба, соодноси со други органи; Сетилни органи за вкус, мирис, допир и рамнотежа, вегетативен нервен систем - анатомска поделба, функција.</p>
12.	Методи на учење: Интерактивна настава, поединечни консултации со студенти.
13.	Вкупен расположив фонд на време 5 ЕКТС x 30 часови = 150 часови (3+2)

14.	Распределба на расположливото време		45+30+15+15+45		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.		45 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		15 часови
		16.2.	Самостојни задачи		15 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи		45 часови
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		70 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови	
	17.3.	Активност и учество		20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби		
20.	Јазик на кој се изведува наставата			Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата			Самоевалуација	
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		РБ	Автор	Наслов	Издавач
1.	А. Карговска-Клисарова, Н. Ѓорѓевиќ - Христова, Д. Тосовска-Лазарова		Анатомија на човекот - Osteологија	Просветно дело	1992

		2.	A. Карговска-Клисарова	Анатомија на човекот – Рака и граден кош Анатомија на човекот - Нога	Просветно дело	1992
		3.	Светлана Јовевска	Авторизирани предавања	УГД, Штип	
22.2.	Дополнителна литература					
	РБ	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.	R. D. Sinelnikov	Анатомски атласи на човекот (I, II, III дел)	Medicine	1978	
	2.	F.N. Netter	Atlas of human anatomy	Elsevier	Последно издание	

Ред. бр.2		Предметна програма од прв циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет	ОСНОВИ НА ХУМАНА ГЕНЕТИКА				
2.	Код	3FM100222				
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери				
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки				
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус				
6.	Академска година / семестар	Прва /прв	7.	Број на ЕКТС кредити	3	
8.	Наставник	Доц.д-р Катерина Кубелка Сабит				
9.	Предуслови за запишување на предметот	/				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Едукација на студентите за основите на клеточната градба и генетски принципи и законитости кои важат при наследувањето, како и променливоста на наследниот материјал.					
11.	Содржина на предметната програма:					

Предавања:

1. Вовед во хуманата генетика; Цитолошки основи на наследувањето. Морфологија, физиологија и градба на клетка.
2. ДНК и РНК; Транскрипција, транслација, репликација на ДНК.
3. Наследување на својствата- принципи, интеракции на гени. Гени –поим, структура и функција. Генетско наследување: геном,генотип,генетски код, алели, пенетрабилност и експресивност на гени
4. Градба и функција на хромозомот. Видови и анализа на хромозомите.
5. Митоза и Мејоза; Генетска регулација на клеточната делба.
6. Автосомно и рецесивно наследување.
7. Х-поврзано наследување; интермедиерно и кодоминантно наследување. Автосомни и Хповрзани генетски болести
8. Нумерички хромозомски аберации: анеуплоидија, хетероплоидија, моносомија, нулусомија, трисомија. Структурни аберации: делеции, дупликации, транслокации, инверзии.
9. Мутации. Мутагени фактори.
10. Генетска основа на малигнитет (канцер).
11. Генетско тестирање.
12. Генетски инженеринг; Генетска терапија

Вежби:

1. Запознавање со принципите на молекуларно-биолошки и генетски техники. Основни принципи при работа во молекуларно-биолошка и генетска лабораторија.
2. Основни принципи на наследувањето. Менделеево наследување.
3. Наследување на комплексни генетски заболувања.
4. Изолација, квантификација, сепарација и визуализација на ДНК.
5. Изолација, квантификација, сепарација и визуализација на РНК.
6. Изолација, квантификација, сепарација и визуализација на протеини.
7. Полимеразна верижна реакција (PCR), RT-PCR, qPCR.
8. Флуоресцентна in situ хибридизација (FISH) и имунобоење.
9. Western blot и southern blot.

	10. Анализа на ДНК секвенција. Користење на бази на податоци. SNP.			
	11. Секвенционирање на ДНК			
	12. Популациона генетика.			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Теоретска настава</p> <p>Интерактивна настава: предавања во голема група со дискусија и ангажирање на студентите, мултимедијална настава, постојан контакт on-line со студентите.</p> <p>Практична настава</p> <p>Практични лабораториски вежби во мали групи, аудиториски вежби</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТС x 30 часа= 90 часа		
14.	Распределба на расположливото време	30+15+15+15+15=90 часа (2+1+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	15 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часа
		16.2.	Самостојни задачи	15 часа
		16.3.	Домашно учење - задачи	15 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	70 поени	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 поени	
	17.3.	Активност и учество	20 поени	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)

		од 91 до 100 бода	10 (десет) (А)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Дарко Бошнаковски	Молекуларна биологија со генетика	УГД	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.		Essentials of Genetics	Klug, Cummings and Spencer	Benjamin Cummings	2012	

Ред. бр.3		Предметна програма од прв, втор и трет циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ХИСТОЛОГИЈА СО ЕМБРИОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	ПРВА / 1 сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Невенка Величкова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	<p>Цели на предметната програма (компетенции):</p> <p>Целта на овој предмет е студентите да се запознаат со општата и специфична хистолошка градба и структура на сите ткива, органи и органски системи во организмот.</p> <p>Специфични цели:</p> <p>Изучувајќи го овој предмет студентите ќе се здобијат со елементарни знаења од областа на Хистологијата, како и специфични знаења и вештини за изработка на хистолошки препарати, кои како техники и методи се посебно битни за оваа студиска програма. Знаењата кои ќе ги стекнат студентите по овој предмет ќе им помогнат за совладување на други предмети или модули предвидени во оваа студиска програма.</p> <p>Компетенции:</p> <p>Студентите ќе се стекнат со специфични компетентности во препознавањето и идентификацијата на различни ткива и клетки во организмот, ќе можат самостојно да изработат хистолошки препарат и да разликуваат појава на артефакти и дисторзии евентуално присутни на самиот препарат.</p>				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Теоретска настава</p> <p>Епителни или покровни ткива</p>				

	<p>Соединително ткиво</p> <p>Мускулно ткиво</p> <p>Нервно ткиво</p> <p>Гастроинтестинален систем</p> <p>РЕС</p> <p>Респираторен систем. Урогенитален систем</p> <p>Нервен систем. Ендокрин систем</p> <p>Сперматогенеза и оогенеза</p> <p>Ембрионален развој</p> <p>Органогенеза</p> <p>Плацентација</p> <p>Практична настава</p> <p>Изработка на трајни хистолошки препарати</p> <p>Епителни или покровни ткива</p> <p>Соединително ткиво</p> <p>Мускулно ткиво</p> <p>Нервно ткиво</p> <p>Гастроинтестинален систем</p> <p>Жлезди во гастроинтестинален систем</p> <p>РЕС</p> <p>Респираторен систем. Урогенитален систем</p> <p>Нервен систем. Ендокрин систем</p> <p>Сперматогенеза и оогенеза</p> <p>Плацента. Ембрионални листови</p>	
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, семинариуми, истражувачки и практични активности	
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 =120 часа

14.	Распределба на расположивото време		30+30+30+15+15=120 часа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часа	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	30 часа	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часа	
		16.2.	Самостојни задачи	15 часа	
		16.3.	Домашно учење	15 часа	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		70 бодови	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови	
	17.3.	Активност и учество		20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)	
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)	
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)	
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)	
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)	
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација		

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

		1.	Луис Карлос Жунквеира, Хосе Карнеиро	Основи на хистологијата		
		2.	Хистологија со ембриологија	Нада Митева		
		3.	Хистологија со ембриологија	Невена Костовска, Лилјана Миленкова		
		Дополнителна литература				
	22. 2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.				

Ред. бр.4		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	КОМУНИКАЦИСКИ ВЕШТИНИ И МЕДИЦИНСКА ЕТИКА			
2.	Код	ЗFM100422			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Гордана Панова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Запишана I година			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Познавање и разбирање на основните комуникациски законитости и потреби на поединецот за комуницирање со другите луѓе; Организирање на активно и самостојно учење на комуникациските вештини и подготовка на студентите за ефикасно учење на основните комуникациски вештини; Оспособување за воспоставување ефикасна комуникација помеѓу вработените здравствени работници, пациентите и нивните роднини и пријатели, како формирање на feedback информации за успешното комуницирање, со посебен акцент врз комуницирањето во здравството; Оспособување на комуникациските предности, соработка и тимска работа на Универзитетот и во здравствените установи; Усвојување на основните етички и социолошки значења за медицината и работата во медицината; Оспособување на идните стручни лица за согледување и лечење и нега на пациентот како комплексна биопсихосоцијална единка.				
11.	Содржина на предметната програма: <i>Теоретска настава:</i> Комуникација (дефиниција, вербална и невербална, комуникациски стилови); Важност на невербалната комуникација, говорот на телото; Способност за слушање, бариери за добра комуникација, преговарање; Комуникација помеѓу здравствените работници (кодекс на однесување, обраќање, облекување); Комуникација пациент – лекар, пациент – здравствен работник (проблематични реакции, адекватни реакции); Техника на решавање проблеми и релаксациони техники; Burnout (дефиниција, узорци, начин и совладување); Агресивен комуникациски стил и пасивен комуникациски стил;				

	<p>Комуникација на здравствените работници во сите здравствени институции, амбуланти, болници, клиници, санаториуми; Комуникацијата во примарната здравствена заштита (систематски прегледи, самосфаќање, самопочитување); Сеопфатни цели на лекарските интервенции; Поим за конфликт, комуникација во „токсични односи“; Кодекс на убаво однесување; Концептуална рамка на медицината, историски преглед на медицината како наука и пракса; Клиничка медицина и етички проблеми на клиничката работа; Историја на медицинската етика: Хипократова заклетва и етички кодекси; Медицинската етика во пракса: специфичности на медицинската етика, деонтологија, медицинска тајна, поделена тајна, јатрогенизација, еутаназија, етичка и кривична одговорност на лекарот, етика на медицинските истражувања; Медицинско право: основни проблеми и аспекти.</p>			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Интерактивна настава, предавања во групи, дискусија и ангажирање на студентите, мултимедијална настава, е-учење, поединечни консултации со студентите и консултации во групи.</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часови = 60 часови (2+0+0)		
14.	Распределба на расположливото време	30+0+15+0+15		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	
		16.3.	Домашно учење - задачи	15 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		70 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)

		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Гордана Панова	Комуникациски вештини	УГД, Штип	2019
		2.	Гордана Панова	Медицинска етика	УГД, Штип	2011
		3.	Hilde Eide, Tom Eide	Komunikacija sestra – pacijent	Удружење медицинских сестара и техничара Београд	2005
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Гордана Панова	Медицинска етика со деонтологија	УГД, Штип	2014
		2.	Р. Ц. Петерсон	Медицинско право, етика и биоетика	Биоконто – Игало	2008
3.	К. Р. Сетурман	Комуникациски вештини во клиничката пракса	Табернакул	2010		

Ред. бр. 5		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ЗДРАВСТВЕНА НЕГА 1			
2.	Код	ЗFM110122			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	11
8.	Наставник	Проф. д-р Гордана Панова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Запишана I година			
10.	<p>Цели на предметната програма (компетенции):</p> <p>Запознавање со основните начела на сестринската професија и негата како нејзин составен дел; Развивање на свеста и здобивање на одговорност за сопственото здравје, но и разбирање на важноста на здравјето на индивидуалецот и општеството;</p> <p>Апсолвирање на важноста на здравствената нега за време на лекувањето; Апсолвирање на улогата на акушерката во текот на здравствената нега и прифаќање на принципите на работа со пациенти; Употребување на теоретското знаење од здравствената нега во изведувањето на негователските интервенции; Совладување на современите концепти и методи на работа во доменот на здравствената нега; Сфаќање на важноста на работата во група, како дел од здравствениот тим.</p>				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p><i>Теоретска настава:</i></p> <p>Дефиниции, значење и историски развој на здравствената нега како професија; Здравствената нега како интегрален дел од здравствениот систем; Акушерка: профил на професија, одговорност кон сопственото здравје, персонален и професионален развој, цели, функции и поле на работа; Здравствена нега и здравствен тим; Теории и модели на здравствената нега; Науката и здравствената нега (поле на истражување); Здравствената нега и нејзиниот однос кон здравјето и болеста; Нивоа на активности и превенција, современ пристап кон здравјето и здравствената нега (цели на СЗО, интердисциплинарен и мултидисциплинарен приод); Основни методи на работа во доменот на здравствената нега, процес на здравствена нега; Процена на психички,</p>				

	<p>физички и социјален статус на пациентот од аспект на здравствена нега (методи на процена, негователна анамнеза, негователна дијагноза); Професионална комуникација; Имплементација на здравствената нега; Континуитет на здравствената нега; Стандарди во здравствената нега; Одржување на квалитетот на здравствената нега; Интервенции во здравствената нега во однос на: прием на болен, документација, трансфер, испис, партиципација во дијагностичко – терапевтски и рехабилитациони програми.</p> <p><i>Практична настава:</i></p> <p>Прием на болен, отпуст од болница, документација; Увид и контрола на околината, одржување на околината и опкружувањето на болниот, хигиена на болниот; Животни функции на болниот; Физички преглед и оценка на здравствената состојба на болниот; Хранење на болен; Помош на болен при физиолошки излучувања; Помош на болен при движење; Одржување на дишните патишта при лекување на болен со кислород; Земање на примероци крв за анализа; Апликација на лекови; Подготвување на болен за дијагностички и терапевтски процедури; Придружба и транспорт на болен; Подготвување на умрен.</p>			
12.	Методи на учење: Предавање, вежби, консултации.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	11 ЕКТС x 30 часови = 330 часови (3+4+12)		
14.	Распределба на расположливото време	45+60+15+180+30		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	45 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	60 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	180 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		70 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)

		61 x до 70 бода	7 (седум) (D)			
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
Литература						
22.	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Серес, S.	Standardizirani postupci u zdravstvenoj njezi	Medicinska naklada, Zagreb	2018
		2.	Ликар Душан	Општа и специјална нега на болен	Табернакул, Скопје	2000
		3.	Бархаш, П. А.	Нега на болен и медицинска техника	Табернакул, Скопје	2010
	4.	Гордана Панова	Здравствена нега	УГД, Штип	2017	
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Фучкар, Г.	Процес на здравствена нега	Здравствена школа, Загреб	2007
		2.	Крстиќ, А.	Нови содржини на сестринската работа	Медицински факултет, Белград	2005
3.	Шољакова, М. и сор.	Здравствена нега	УКИМ, Скопје	2012		

		4.	Тијаниќ, М.	Здравна нега	Научна КМД, Београд	2009
--	--	----	-------------	--------------	------------------------	------

Ред. бр. 6		Предметна програма од прв, втор и трет циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	МЕДИЦИНСКА ПСИХОЛОГИЈА			
2.	Код	3FM100522			
3.	Студиска програма	Медицински сестри/Медицински техничари			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв			
6.	Академска година / семестар	1 година/ 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Проф. д-р Ленче Милошева			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): -Запознавање со основните концепти и задачи на клиничката и здравствената психологија и нивната применливост во медицинскиот контекст. -Познавање и разбирање на поимите, структурата, психичките процеси на личноста и промени во различни развојни периоди; реакциите на личноста на болест. -Запознавање со биопсихосоцијалниот модел на здравје, психолошките аспекти на соматските болести, како и некои од најчестите ментални растројства. -Запознавање со основните принципи на психолошкиот пристап, подготовка и спроведување на психолошки интервенции со болни и /или хоспитализирани пациенти. -Знаење и методи за одржување и промоција на менталното здравје и благосостојба. -Развивање на комуникациски вештини (лекар/здравствени сор./пациент).				
11.	Содржина на предметната програма: 1.Вовед во медицинската психологија како наука (Клиничката и здравствената психологија во медицински контекст). Биопсихосоцијален модел на здравје и болест. 2.Психички развој на човекот. Теории на психички развој. 3.Психологија на дете и адолесцент. Психологија на возрасен и стареење. 4. Базични психолошки процеси: Емоции; Мотивација; Учење;Осет и перцепирање; Внимание; Помнење; Мислење и решавање на проблеми.				

<p>5. Психологија на болен. Психолошки аспекти на хоспитализацијата. Детето како пациент. Возрасен пациент. Геријатриски пациент. Психолошка подготовка за медицински испитувања и оперативни зафати; интензивна нега.</p> <p>6. Психологија и психофизиологија на болка.</p> <p>7. Комуникација во здравството и комуникациски вештини.</p> <p>8. Стрес, здравје и болест. Резилиентност и справување со стрес. Пострауматско стресно растројство.</p> <p>9. Психосоматски болести. Психонeuroимунологија, AIDS и канцер.; Психоонкологија; Психолошки аспекти на : хронични и терминални болести; кардиоваскуларни болести, мозочни удари; бременост и породување.</p> <p>10. Смрт и умирање. Психолошки аспекти на соочување со хронични и терминални болести.</p> <p>11. Синдром на изгорување. Burn out синдром.</p> <p>12. Менталното здравје и менталните растројства. Советување.</p>				
12.		<p>Методи на учење: : Теоретска настава. Интерактивна настава: предавања во голема група со дискусија и ангажирање на студентите. Мултимедијална настава. Е-учење. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи. Практична настава Практични вежби во мали групи. Завршна вежба.</p>		
13.		Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТС x 30 часови=90 часови	
14.		Распределба на расположливото време	30 + 15 + 15 + 15 + 15 = 90 часа (2+1+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	Интерактивни предавања 30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	Семинариуми 15 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	Тимски проектни задачи и презентација 15 часа
		16.2.	Самостојни задачи	15 часа

		16.3.	Домашно учење	15 часа
17.	Начин на оценување			
17.1.	Тестови			40
17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10
17.3.	Активност и учество			20
17.4.	Завршен испит			30
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	РБ	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Милошева, Л.	Авторизирани предавања; презентации; наставен материјал; достапен на Медицинска психологија – курс на е-учење	УГД, ФМН	2021
	2.	Милошева, Л.	Развојна психологија	УГД; Штип	2013
	3.	Taylor, S.E.	Health Psychology	New York: McGraw-Hill Edu.	2015
22.2.	Дополнителна литература				
	РБ	Автор	Наслов	Издавач	Година

		1.	El-Hay, M.A.A	Understanding Psychology for Medicine and Nursing Insights and Applications	Routledge	2020
		2.	Marks, D.F., Murray, M., & Evans, B.	Health psychology: Theory, research, and practice	London: SAGE	2011

Ред. бр.7		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ФИЗИОЛОГИЈА И БИОХЕМИЈА			
2.	Код	3FM100622			
3.	Студиска програма	Медицински сестри/Медицински техничари			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“, Штип			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	ПРВА / 2сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Насл. Доц. Зоран Ханџиски Проф. д-р Татјана Рушковска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со нормалното функционирање на човековото тело и основните механизми на биохемиско-физиолошката функција на органските системи и организмот во целина. Во текот на практичната настава студентите своите теоретски знаења ќе ги проверуваат со изведување на вежби и експерименти во лабораториски услови и притоа ќе можат се запознаат со одредени реакции во in vitro услови.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретска настава</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вовед во Физиологијата, функционална и клеточна организација на телото.Телесни течности. Крв. 2. Мускулен и кардиоваскуларен систем. 3. Нервен и респираторен систем. 4. Дигестивен и уринарен систем. 5. Ендокрин и репродуктивен систем. 6. Систем на сетила.Терморегулација и метаболизам. 7. Дефиниција на Биохемијата. Фази во работниот процес во клиничко-биохемиска лабораторија. Вода и минерални соли. Ацидо-базна рамнотежа. 8. Протеини. Амино киселини. Пептиди. Основи на метаболизмот на протеините. Уреа. Протеини во крвната плазма. Хемоглобин: улога, хемиски состав и катаболизам. Билирубин. 9. Ензими Основни својства на ензимите. Номенклатура и класификација. Активен центар. Кинетика на ензимските реакции. Основи на клиничката ензимологија. Дијагностичко значење на позначајните ензими. 				

	<p>10. Липиди. Основни својства и класификација на липидите. Основи на метаболизмот на липидите. Липопротеини во крвната плазма.</p> <p>11. Јаглехидрати. Моносахариди. Олигосахариди. Полисахариди. Основи на метаболизмот на јаглехидратите. ГТТ и гликозилиран хемоглобин.</p> <p>12. Нуклеински киселини. Витамини, нивни својства и поделба.</p> <p><u>Практична настава</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основни елементи и функција на крвта и крвната плазма. 2. Срце и автоматизам на работа на срцето, фактори кои делуваат на срцевата работа и нејзина регистрација. 3. Нервно-мускулен систем, мионеврална врска. Систем за дишење и витален капацитет. 4. Ресорпција на хранливите материи и давање на инјекции. Плуника, желудочен сок, жолчка. Уринарен систем. 5. Ендокрини жлезди. Женски и машки репродуктивен систем. 6. Мариотов опит, Ишихара тест. Промет на материите и енергијата и одредување на калоричната вредност на хранливите материи. 7. Основни мерки за заштита при работа во биохемиска лабораторија. Земање на венска и капиларна крв. Избегнување на грешки во преаналитичката фаза. Пипетирање. Фотометрирање. 8. Протеини.Таложeње и денатурација на протеините. Квалитативно и квантитативно одредување на вкупните протеините. Албумини. 9. Ензими. Влијание на активатори и инхибитори врз ензимската активност на плунковата амилаза. 10. Липиди. Растворливост на липидите. Докажување на холестерол според Salkowski. Одредување на концентрацијата на вкупен холестерол во серум. Одредување на концентрацијата на триацилглицероли во серум. 11. Јаглехидрати. Фелингова проба. Одредување на концентрацијата на глукоза во серум со GOD-PAP метода. 12. Одредување на концентрацијата на глукоза во серум со метода со хексокиназа. Прирачен глукометар. Одредување на глукоза и кетонски тела во урина со тест-ленти. 			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p><u>Теоретска настава:</u> Интерактивна настава: предавања во голема група со дискусија и ангажирање на студентите; Мултимедијална настава; E-learning; Постојан контакт on-line со студентите; Поединечни консултации со студентите и консултации во групи.</p> <p><u>Практична настава:</u> Практични лабораториски вежби во мали групи; Аудиториски вежби; Завршна вежба.</p>			
13.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">Вкупен расположив фонд на време</td> <td style="width: 50%;">6ЕКТСx30 часа=180часа</td> </tr> </table>	Вкупен расположив фонд на време	6ЕКТСx30 часа=180часа	
Вкупен расположив фонд на време	6ЕКТСx30 часа=180часа			
14.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">Распределба на расположивото време</td> <td style="width: 50%;">45+45+15+15+60=180 часа</td> </tr> </table>	Распределба на расположивото време	45+45+15+15+60=180 часа	
Распределба на расположивото време	45+45+15+15+60=180 часа			
15.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%;">15.1. Предавања- теоретска настава</td> <td style="width: 33%;">45 часови</td> </tr> </table>		15.1. Предавања- теоретска настава	45 часови
	15.1. Предавања- теоретска настава	45 часови		

	Форми на наставните активности	15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	45 часови	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови	
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови	
		16.3.	Домашно учење	60 часови	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		70 бодови	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови	
	17.3.	Активност и учество		20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација			
22.	Литература				
	22.1	Задолжителна литература – Биохемија			
		Рбј	Автор	Наслов	Издавач
					Година
1.		Татјана Рушковска	Основи на Биохемија – Рецензирана скрипта	УГД	2012
2.	Татјана Рушковска	Основи на биохемија – Рецензиран практикум	УГД	2012	

		3.	Слобода А. Цекова-Стојкова и соработници	Биохемија	Медицински факултет Скопје	1999
		4.	Дејвид Л. Нелсон и мајкл М. Кокс,	Ленинџер Принципи на Биохемијата	НИД Микена Битола Преведен учебник – Проект на Владата на РМ	
		Дополнителна литература – Биохемија				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	22.2	1.	J. Koolman and K.H. Roehm	Color Atlas of Biochemistry, Second edition, revised and enlarged	Thieme, Stuttgart – New York	2005

22.	Литература					
	Задолжителна литература – Физиологија					
		РБ	Автор	Наслов	Издавач	Година
	22.1	1.	Gayton С.А..	Физиологија човјека и механизми болести.	Медицинска наклада, Загреб.	1995
		2.	Трајковски В.	Физиологија со функционална анатомија	Филозофски факултет, Институт за дефектологија, Скопје.	2007
		3.	Ицко Ѓоргоски, Митко И. Младенов	Физиолошки практикум	ПМФ-Скопје	2006
	22.2	Дополнителна литература – Физиологија				
		РБ	Автор	Наслов	Издавач	Год.

		1.	Практикум по физиологија со функционална анатомија	Трајковски В, Рашиќ О.	Филозофски факултет, Институт за дефектологија, Скопје.	2008
		2.	Physiology	Linda Costanzo	Saunders	2006
		3.	Human Physiology: The Mechanisms of Body Function - 8th Edition	Arthur Vander and James Sherman and Dorothy Luciano	McGraw-Hill Education	2006

Ред. бр. 8		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	МИКРОБИОЛОГИЈА СО ПАРАЗИТОЛОГИЈА			
2.	Код	3FM100722			
3.	Студиска програма	Медицински сестри/Медицински техничари			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / II семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Д-р Голубинка Бошевска, вонреден професор			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Основна цел на предметот е студентите да се запознаат и да стекнат солидни теоретски и практични знаења од областа на микробиологијата и паразитологијата.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретската настава е поделена на две целини: Општ дел и Специјален дел. Во <u>општиот дел</u> студентите се запознаваат со: историскиот развој на микробиологијата како наука, значењето на микроорганизмите, класификација, таксономски категории, номенклатура, големина, облик и распоред на бактериите, градба на бактериска клетка: обвивки, цитоплазма, израсстоци, спори кај бактериите, подвижност, услови за растење и размножување, фази на размножување, бактериски колонии, хемиски состав, метаболизам, механизам на исхрана на бактериите, метаболизам на енергија, метаболизам на нуклеинските киселини, репликација на ДНК, разградување на нуклеинските киселини, генетика на бактериите, фенотипски и генотипски варијации кај бактериите, пренесување на гени, распространетост на микроорганизмите, асоцијации на микроорганизмите, патогеност и вируленција, неспецифична и специфична одбрана (имунитет) кај луѓето, имунотерапија и имунопрофилакса, антибиотици и хемиотерапевтици, резистенција на микроорганизмите кон хемиотерапевтиски средства, несакани дејства на хемиотерапевтиците. Во <u>специјалниот дел</u> студентите се запознаваат со најважните бактерии, вируси, габички и паразити: аеробни и анаеробни Грам позитивни и негативни коки, најзначајни Грам негативни бацили, Грам позитивни бацили (спорогени и неспорогени), спирални бактерии, микобактерии, кламидија; морфологија, градба класификација и размножување на вируси, значење на вирусните инфекции, најзначајни ДНК и РНК вируси; морфологија,				

	градба, класификација и размножување на габички, најважни причинители на површни и системски микози; морфологија, градба, класификација и значење на одредени паразити.			
	<p>Практичната настава опфаќа запознавање со: принципите на безбедност при работа во микробиолошка лабораторија; земање, пакување и испраќање на материјал за микробиолошко испитување; стерилизација и дезинфекција; микроскоп и микроскопски испитувања на микроорганизмите (светлосен микроскоп, флуоресцентен микроскоп, електронски микроскоп); боене на микроорганизмите (Грам, Ziehl – Neelsen); хранителни подлоги и култивирање на микроорганизмите; идентификација на бактериите (класични биохемиски реакции, автоматски системи за идентификација); испитување на осетливоста на бактериите кон хемиотерапевтски средства / антибиограм (класични дифузиони и дилуциони методи, автоматски системи, Е-тест); класични серолошки реакции, брзи тестови, имуноензимски методи; хемокултури; микробиолошка дијагноза на: инфекции на рани, респираторни инфекции, генито-уринарни инфекции и сексуално преносливи инфекции, инфекции со ентеро-патогени бактерии; методи на микробиолошка дијагноза на вирусни, габични и паразитарни заболувања значајни за хуманата медицина.</p>			
12.	Методи на учење: Метод на усно изложување и метод на практична работа.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 часови = 120 часови (2+2+0)		
14.	Распределба на расположливото време	30+30+15+15+30		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања		10 бодови
	17.4.	Активност и учество на вежби		10 бодови
	17.5.	Завршен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)

		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		РБ	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Талески Васо	Микробиологија со паразитологија – Скрипта за студенти на стручни студии	Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип	2014
		2.	Талески Васо	Практикум – Медицинска микробиологија и паразитологија	Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип	2016
		3.	Талески Васо	Учебник по Микробиологија со паразитологија, општ дел	Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип	2018
		4.	Пановски Никола и сор. Гостин автор: Талески Васо	Медицинска микробиологија и паразитологија – општ дел	Катедра по микробиологија со паразитологија, Медицински факултет, Скопје	2011
		5.	Пановски Никола и сор. Гостин автор: Талески Васо	Медицинска микробиологија и паразитологија – специјален дел	Катедра по микробиологија со паразитологија, Медицински факултет, Скопје	2011
		Дополнителна литература				
	22.2.	РБ	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.		Jawetz, Melnick & Adelberg	Medical Microbiology (26 th edition)	The McGraw – Hill Companies	2013	

		2.	Murray PR., Rosental KS., Pfaller MA.	Medical Microbiology (8 th edition)	Elsevier	2016
--	--	----	---	---	----------	------

Ред. бр. 9		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ЗДРАВСТВЕНА НЕГА 2			
2.	Код	ЗFM110222			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / II семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	8
8.	Наставник	Проф. д-р Гордана Панова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Запишана I година			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Разбирање на улогата на акушерката, не само како извршување на должност, туку и заради задолжително внесување на љубов и сочувство во работењето со болните; Развивање практични вештини при прием на пациенти; Апсолвирање на правилата за мesteње на болнички кревет и менување на креветска преслека; Стекнување на вештини за телесни мерења; Стекнување на знаења за различните видови диети; Мерење на температура и разликување на температурни криви; Мерење на пулс и крвен притисок; Припрема на болниот за дијагностички испитувања и познавање на истите; Клистирање и катетеризација; Давање на парентерална и интравенска инјекција; Познавање на изворите на инфекција и мерките за лична заштита.				
11.	Содржина на предметната програма: <i>Теоретска настава:</i> Здравствена нега кај трудници со заболувања на респираторен систем: нега при воспаление на белите дробови и бронхијална астма, плеврална пункција, нега кај туберкулоза; Здравствена нега кај трудници со заболувања на кардиоваскуларниот систем: нега на декомпензиран срцев болен, нега кај миокарден инфаркт, нега кај болести на периферните крвни садови, основна нега кај болести на крвта, трансфузија; Здравствена нега кај трудница со заболувања на гастроинтестиналниот тракт: нега кај болни со улкус, нега при болести на хепар и жолчни патишта; Здравствена нега кај бубрежни болни трудници; Здравствена нега кај трудница со дијабетес; Здравствена нега кај трудници со болести на движечкиот апарат; Здравствена нега на трудници со				

	<p>кожно – венерични заболувања; Здравствена нега на нервно и душевно болни трудници; Здравствена нега на заразни болни трудници; Здравствена нега на доилки и здравствена нега после породување; Здравствена нега на хоспитализирано бебе.</p> <p><i>Практична настава:</i></p> <p>Практични вештини при нега на трудници со респираторни заболувања; Практични вештини при нега на трудници со кардиоваскуларни заболувања; Практични вештини при нега на трудници со гастроинтестинални заболувања; Практични вештини при нега на трудници со бубрежни заболувања; Практични вештини при нега на трудници со болести на апаратот за движење; Практични вештини при нега на заразни болни трудници; Практични вештини при нега на хоспитализирано бебе; Практични вештини при нега на доилки и жени после породување.</p>			
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, консултации.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	8 ЕКТС x 30 часови = 240 часови (2+4+10)		
14.	Распределба на расположливото време	30+60+0+150+0		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	60 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	
		16.2.	Самостојни задачи	150 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		70 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)

		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Серес, S.	Standardizirani postupci u zdravstvenoj njezi	Medicinska naklada, Zagreb	2018
		2.	Ликар Душан	Општа и специјална нега на болен	Табернакул, Скопје	2000
		3.	Бархаш, П. А.	Нега на болен и медицинска техника	Табернакул, Скопје	2010
	4.	Гордана Панова	Здравствена нега	УГД, Штип	2017	
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Фучкар, Г.	Процес на здравствена нега	Здравствена школа, Загреб	2007
		2.	Крстиќ, А.	Нови содржини на сестринската работа	Медицински факултет, Белград	2005
		3.	Шољакова, М. и сор.	Здравствена нега	УКИМ, Скопје	2012
	4.	Тијаниќ, М.	Здравна нега	Научна КМД, Београд	2009	

Ред.бр.10	Предметна програма од прв циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет	ЕКОЛОГИЈА СО ХИГИЕНА			
2.	Код	ЗFM100822			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2012/2023 Втори	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Валентина Симоновска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	/			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на овој предмет е студентите да се стекнат со основни знаења од областа на Здравствената екологија, заштитата на животната средина и хигиената воопшто. Специфични цели: Студентите стекнуваат знаења за здравствените ризици и последици од присуството на различни полутанти во нашата работна и животна средина и мерките за нивна заштита. Компетенции: Сите полутанти и токсиканти евентуално присутни во нашата животна средина, студентите ќе можат да ги препознаат и соодветно да се заштитат од нив и со тоа да ја зголемат јавната свест кај целата хумана популација.				
11.	Содржина на предметната програма: А) Предавања: - Вовед во екологијата - Загадување на воздух - Загадување на вода - Отпадни материји (Медицински отпад) - Хемиски компоненти во животната средина - Биоклиматологија				

	<ul style="list-style-type: none"> - Радијација - Бучава - Перзистентни органски загадувачи - Полихлорирани бифенили - Вовед во хигиена - Поделба на хигиена <p>Б) Вежби</p> <p>Јавно здравствен аспект на ризиците на животната средина</p> <p>Загадување на воздухот и јавно-здравствени аспекти на аерозагадувањето</p> <p>Хигиена на вода и јавно-здравствен аспект на водоснабдувањето и санитацијата</p> <p>Јавно-здравствен аспект на површинските води и водите наменети за капење и рекреација</p> <p>Јавно-здравствен аспект на отпадни материи</p> <p>Јавно-здравствен аспект на училишна хигиена</p> <p>Јавно-здравствени аспекти на јонизирачко и нејонизирачко зрачење</p> <p>Здравствено еколошки аспекти на бучавата</p> <p>Хигиена на јавните и комуналните објекти</p> <p>Хигиена во образовни институции</p> <p>Хигиена во здравствените установи</p>			
12.	<p>Методи на учење: Методи на учење: <u>Теоретска настава</u>: Интерактивна настава: предавања во групи од по 40 студенти со дискусија и ангажирање на студентите. Мултимедијална настава. Е-учење.</p> <p>Поединечни консултации со студентите и консултации во групи.</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа (2+1+0)		
14.	Распределба на расположивото време	30+15+15=60 часа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови

		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	
		16.3.	Домашно учење	
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови (колоквиуми и завршен испит)		70 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Освоени 42 поени од присуство на предавања, реализација на вежби, изработка на семинарска/проектна задача и од два колоквиуми	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Евалуацијата на знаењата е континуирана и истата се остварува преку оценување на семинари, есеи, усмени презентации, учество во дискусии, тестови и други начини на проверка на знаењата. Врз база на сите активности кои се применуваат и оценуваат, вклучувајќи го и завршниот испит, се врши евалуација на квалитетот на наставата.	
22.	Литература			
	22.1.	Задолжителна литература		

	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Михаил Кочубовски, Владимир Кендровски	Хигиена со медицинска екологија	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип	2011
	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
22.2.	1.	Косијансис Radojka	Higiена	Zavod za udzbenike I nastavna sredstva, Beograd	2002

Ред бр. 11		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ЕПИДЕМИОЛОГИЈА			
2.	Код	ЗФМ100922			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма	Факултет за медицински науки,			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус на студии			
6.	Академска година / семестар	II/4	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Редовен професор д-р Милка Здравковска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување на знаење за општа и специјална епидемиологија, како и превенција на заразни и хронични незаразни заболувања				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p><u>Теоретски наставни единици:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Епидемиолошки методи: дескриптивен, аналитички и експериментален 2. Епидемиски процес, форми на јавување, епидемиолошки модели на настанување на болест 3. Настанување на инфекцијата и заразните болести, механизми на настанување и патишта на пренос на заразните болести; карактеристики на хидрични, алиментарни, капково-аерогени, контактни и трансмисивни епидемии; 4. Превенција на болестите: примарна, секундарна и терциерна; епидемиолошки надзор 5. Имунизација, серопротифакса и хемиопротифакса 6. Интрахоспитални инфекции; дезинфекција, дезинсекција и дератизација 7. Епидемиолошки карактеристики на цревни заразни заболувања: акутен ентероколитис, бациларна дизентерија, салмонелози, стафилококно труење, цревен тифус и паратифус, колера, ботулизам, полиомиелитис, вирусен хепатитис А; 8. Епидемиолошки карактеристики на респираторни заразни заболувања: варичела, морбили, вариола вера, рубеола, паротитис, инфективна моноклеоза, инфлуенца, дифтерија, акутни стрептококни инфекции, пертусис, менингококов менингитис, туберкулоза 9. Епидемиолошки карактеристики на контактни заразни заболувања: хепатитис Б, хепатитис Ц, трихомонијаза, лепра, ебола, гонореа, сифилис, ХПВ инфекција, СИДА 10. Епидемиолошки карактеристики на трансмисивни заразни заболувања: пегав тифус, повратна треска, маларија, жолта треска; епидемиолошки карактеристики на зоонози: тетанус, бруцелоза, антракс, туларемија, чума, беснило, 11. Епидемиолошки карактеристики на хронични незаразни болести: хронична обструктивна белодробна болест, кардиоваскуларни болести, цереброваскуларни болести 12. Епидемиолошки карактеристики на малигни неоплазми, дијабет, болести на зависности; 				

<u>Практични наставни единици:</u>				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Епидемиолошки методи и дизајн на студии 2. Начини на собирање на податоци, епидемиолошка анкета, примерок и одредување на големина на примерок 3. Епидемиски процес, форми на епидемиски процес, епидемиолошки модели на настанување на болест 4. Епидемиолошки карактеристики и примери за хидрични, алиментарни, капково-аерогени, контактни и трансмисивни епидемии 5. Имунизација: задолжителна вакцинација и вакцинација по епидемиолошки индикации 6. Превенција при професионална експозиција 7. Епидемиолошки карактеристики на цревни заразни заболувања: бациларна дизентерија, салмонелози, стафилококно труење, колера, ботулизам, вирусен хепатитис А, Б, Ц 8. Епидемиолошки карактеристики на респираторни заразни заболувања: варичела, морбили, вариола вера, рубеола, паротитис, инфлуенца, акутни стрептококни инфекции, пертусис, туберкулоза 9. Епидемиолошки карактеристики на контактни заразни заболувања: трихомонијаза, гонореа, сифилис, ХПВ инфекција, СИДА 10. Епидемиолошки карактеристики на трансмисивни заразни заболувања: маларија, жолта треска; епидемиолошки карактеристики на зоонози: тетанус, бруцелоза, антракс, беснило 11. Епидемиолошки карактеристики на хронични незаразни болести: хронична обструктивна белодробна болест, кардиоваскуларни болести 12. Епидемиолошки карактеристики на малигни неоплазми, дијабет, болести на зависности 				
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, методи на групни дискусии, индивидуални задачи, семинарски труд, презентација на научен труд;			
13.	Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТСx30=90		
14.	Распределба на расположивото време	30+30+15+15= 90 часа (2 + 2 +0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања-	30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	30 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часа
		16.2.	Самостојни задачи	15 часа
		16.3.	Домашно учење	
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови и завршен усмен испит		70 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)

		од 91 до 100 бода	10 (десет) (А)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	За потпис - присуство на најмалку 7 (60%)предавања и 10 вежби; За завршен испит -освоени минимум 42 бода по сите основи;		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација		
22	Литература			
22.1.	Задолжителна литература			
	РБ	Автор	Наслов	Издавач
	1.	Ѓорѓи Шуманов, Блаже Николовски	Епидемиологија и јавно здравство	„Напредок“ Тетово
	2.	Даниловски Д., Оровчанец Н.,Василевска К., Таушанова Б., Велиќ-Стефановска В., Исјановска Р., Зафирова Б., Здравковска М., Павловска И.	Општа епидемиологија	Катедра за епидемиол. и биостат. со медиц. информат.Мед. фак. Скопје
	3.	Даниловски Д., Оровчанец Н.,Василевска К.,Таушанова Б., Велиќ-Стефановска В., Исјановска Р., Зафирова Б., Здравковска М., Павловска И.	Специјална епидемиологија	Катедра за епидемиол. и биостат. со медиц. информат.Мед. фак. Скопје
	Год.	2009	2007	2009
22.2.	Дополнителна литература			
	РБ	Автор	Наслов	Издавач
	1.	Џејмс Ф. Џекел, Дејвид Л. Кац, Џоан Џ. Елмор, Доротеа М.Џ. Вајлд	Епидемиологија, биостатистика и превентивна медицина	Табернакул
	2.	Теодор Х.Тулчински, Елена А.Варавикова	Новото јавно здравство	Студентски збор, Скопје
Год.	2010	2003		

Ред. бр.12		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	КЛИНИЧКА ПРАКСА 1			
2.	Код	ЗFM120122			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва/втор семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	7
8.	Наставник				
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	<p>Цели на предметната програма (компетенции):</p> <p>Праксата тече во вид на програмски шеми кои бараат апликација на теоретското знаење од стручните предмети при акушерската нега - работата на акушерката во антенатална, антепартум, интрапартум, постпартум и неонатална здравствена заштита. Целосен пристап до пациентките и нивните семејства и теоријата на</p> <p>Кристине Хендерсон, која се однесува на специфичните потреби на пациентките - гинеколошка област на делување - дополнето со теоријата на здравствената нега.</p> <p>Фази на праксата: подготовка, план, изработка и вреднување. Содржината на праксата е директна работа со бремени, родилки, леунки, новородени и нивните партнери и семејства, ранливи групи во специфични и комплексни случаи, како и со гинеколошки пациентки. Студентот мора да покаже теоретско и практично знаење во својата работа. Менторите, едукаторите, стручњаците од пракса, асистентите и професорите, заедно го оценуваат знаењето на студентот. При оценување на стручната оспособеност на студентот се употребува Книшката за практична настава.</p>				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Области од практичната настава-професионалната клиничка пракса:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психо-физичка подготовка на парот за родителство 2. Предпородилен период: Амбуланта за физиолошки бремености 				

3. Акушерска нега на трудница со патолошка бременост
4. Амбуланта за патолошка бременост
5. Родилен период: Акушерска нега на родилка во родилна сала
6. Постпородилен период
7. Нега на здраво новородено
8. Нега на новородено со посебни потреби и нега на дете по хируршка интервенција
9. Поддршка на менталното здравје
10. Превентива и нега на здрави гинеколошки пациентки
11. Нега на пациентки со патолошки состојби во гинекологијата
12. Нега во патронажното и диспанзерското здравство

Практични вештини кои студентот задолжително ги практикува (под супервизија):

1. Советување на трудници со вклучени најмалку 100 пренатални прегледи, континуирана контрола и грижа на најмалку 40 бремени жени
2. Акушерска грижа и водење на најмалку 40 нормални спонтани породувања
(Студент мора да изведе најмалку 40 породувања. Доколку нема, бројката се смалува на 30, со тоа што мора активно да учествува-асистира на уште најмалку 20 породувања).
3. Активно учествува во карлични породувања. Може и со симулации на фантоми.
4. Изведба на епизиотомија и сатура на раната како и сатура на помала едноставна перинеална лацерација. Може и на фантом, само ако е апсолутно неопходно.
5. Акушерска нега и водење на најмалку 40 жени со ризична бременост, абнормално раѓање или проблематичен пуерпериум (и родилката, и новороденото).
6. Грижа и надзор (вклучително и прегледи) на најмалку 100 леунки, со преглед на најмалку 100 здрави новородени, со советување за лактација и доење.
7. Грижа за ризични новородени со специјални потреби: преттермински, посттермински, со мала родилна тежина и болни новородени.
8. Акушерска грижа за пациентки со патолошки состојби од областа на гинекологијата и акушерството
9. Познавање на медицинската нега и грижа во различните области од медицината, интерната медицина и хирургијата, што подразбира и теорија и клиничка пракса.

	<p>10. Во родилна сала студентот мора да изработи: Прием на трудница-20, Хигиенска подготовка-20, Надворешен физикален преглед-40, Вагинален преглед-40, Амниотомија-</p> <p>11. Породување при главична презентација-40, прво и второ родилно време главична презентација-40, трето родилно време-40, Клемување и пресекување папчаник-40, Асистенција при сутура на епизиотомија/перинеална руптура-40, Четврто родилно време и грижа за новороденото-40, Примарна реанимација на новородено-2, Асистенција при реанимација-5, Преглед на матка-40.</p> <p>12. Мануелна ревизија-асистенција-5, Постапка при атонија на утерус-5, Асистенција при карлично породување-5, Асистенција при породување со вакум екстрактор-5, Асистенција при породување со форцепс-5, Асистенција и инструментирање при царски рез-5, Водење раѓање кај ризични трудници со дијабетес, еклампсија, срцеви, белодробни и бубрежни болести-5, Водење раѓање кај родилка со инфективна болест-1, Водење бременост и раѓање кај специфични и комплексни случаи/ситуации, маргинализирани групи и лица со посебни потреби-3</p>			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки под супервизија и самостојно, клиничка пракса во гинеколошко-акушерска амбуланта, на гинеколошко-акушерско одделение, одделение за пуерпериум, во родилна сала и операциона сала под супервизија</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	7 ЕКТС x 30 час=210 часа		
14.	Распределба на расположливото време	30 работни дена по 7 часа/ден = 210 часа (вк.45 дена професионална клинич.пракса)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	0 часа
		15.2	Практична настава- клиничка пракса	0 часа
		15.3	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	0 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	0 часа
		16.2.	Самостојни задачи	210 часа
		16.3.	Домашно учење - задачи	0 часа

17.	Начин на оценување				
	Оценувањето е описно (положил / не положил)				
	Менторот одговорен за професионалната клиничка пракса води евиденција за редовното посетување и активностите на студентот во тек на стручната пракса.				
	После завршување на стручната пракса студентот не добива оценка, но се добива опис-дали ја поминал или не ја поминал успешно стручната пракса, во смисла на исполнување на утврдениот број на клинички вештини, утврдени во Европската директива European Directive 2005/36/EC за регулирани професии-акушерка. Податакот за извршена стручна пракса одговорниот наставник го внесува во индексот на студентот и во Книшката за стручна пракса-практична настава.				
17.1.	Тестови			0 бодови	
17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			0 бодови	
17.3.	Активност и учество			0 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		Нема формални оценки од 5 до 10		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Не се полага формален испит. Потребен е потпис од одговорно лице дека е успешно остварена клиничката пракса од областа на акушерство и гинекологија.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација		
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач

		1.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства Белград	2008	
		2.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	Арс Ламина (АЛamina)	2016	
		3.	Ристик	Практична гинекологија	Freementa I, Белград	2006	
	22.2.	Дополнителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
		1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014	
		2.	Macdonald	Mayes' Midwifery	Bailere Tin dal	2012	
		3.	Габе, Нибил и Симпсон	Акушерство: Нормални и проблематични бремености	Tabernakul	2011	
		4.	Kurjak i suradnici	Ultrazvuk u ginekologiji i perinatologiji	Medicinska naklada, Zagreb	2007	
		5.	Cunningham, Leveno, Bloom и сор.	Williams Obstetrics: 23rd edition	Ars Lamina (ALamina)		
		6.	Кален	Ултразвук во гинекологијата и акушерството	Табрнакул	2011	
		7.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул	2011	
		8.	Дисаиа и Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул, Скопје	2011	
		9.	Hoffman	Williams Gynecology 2nd ed.	McGraw Hill	2012	

		10.	Гоулдман и Осиело	Сесил Медицина, погл. Здравјето на жената	Табернакул	2012
--	--	-----	----------------------	--	------------	------

Ред. бр. 13		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ИНТЕРНА МЕДИЦИНА СО НЕГА			
2.	Код	3FM120222			
3.	Студиска програма	Акушерки/акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус на стручни студии			
6.	Академска година / семестар	Втора година / III семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Гордана Камчева Михаилова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен II и запишан III семестар			
10.	<p>Цели на предметната програма (компетенции):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Стекнување основни познавања за основните интернистички болести, преегзистенцијални ко-морбидитети во бременоста со цел подобро осознавање на основните принципи на здравствена нега на болните трудници 2.Стекнување со вештина за практична примена на научените теоретски знаења за здравствена нега соодветна на одредените интернистички заболувања во бременост 3.Запознавање на студентите со правилата на професионална комуникација со пациентите, колегите и останатиот медицински и парамедицински персонал, етичките принципи во медицината, а особено во акушерството, анамнеза и историја на болеста, медицинска документација и правните аспекти во системот на здравствената заштита. 4.Студентите да се оспособат за професионален и етички пристап кон пациентки од различни социјални и медицински категории, за основните принципи на професионалната комуникација, комуникацијата со разни социјални групи, начините на соопштување на дијагноза, етичкото одлучување, водењето медицинска документација и правните аспекти на праксата. 5.Земање анамнеза и водење историја на болест, основни симптоми и параметри на болестите, оспособување за основните клинички вештини, како и подготовка и спроведување на терапевиски процедури и постапки. 				

11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p><u>Теоретска настава:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Болести и нарушувања на кардиоваскуларниот систем во бременост и специфики на здравствената нега 2. Болести и нарушувања на респираторниот систем во бременост и специфики на здравствената нега 3. Ревматолошки воспалителни и дегенеративни заболувања во бременост и специфики на здравствената нега 4. Болести и нарушувања на уринарниот систем во бременост и специфики на здравствената нега 5. Болести на гастроинтестиналниот систем во бременост и специфики на здравствената нега 6. Хематолошки заболувања во бременост и карактеристики на здравствената нега 7. Ендокринолошки заболувања во бременост и специфики на здравствената нега 8. Здравствена нега при труења во бременост 9. Основни принципи на професионалната комуникација. Запознавање со основните принципи на професионалната комуникација. Комуникација акушерка-пациент, акушерка-акушерка, акушерка-лекар, акушерка-останати здравствени работници. Грешки во комуникацијата. Значење на невербалната комуникација на акушерката со пациентката. 10. Комуникација со разни социјални групи пациентки. Комуникација на акушерката со: бремена жена, нејзиниот партнер, родилка, леунка, новороденче, доенче, претшколски и школски деца, адолесценти, гинеколошки пациентки, здрави жени. Комуникација со инвалиди. Комуникација на акушерката со лица со оштетен вид, слух, говор и други инвалидитети. Знаковен јазик. Комуникација со психијатриски пациентки. 11. Начини на соопштување на дијагноза. Соопштување на дијагноза и нејзино прифаќање. Однесување на пациентката, фамилијата и акушерката. Етичко одлучување и етички дилеми во акушерската пракса, потпишување на информирана согласност за операција и други медицински интервенции, потпишување информирана согласност за анестезија/аналгезија. 12. Медицинска документација. Правни аспекти, закони и правилници кои ја регулираат здравствената заштита во акушерството. <p><u>Практична настава:</u></p>
-----	---

1. Историја на болест. Запознавање со историјата на болест. Интернистичка историја, Акушерска историја, Гинеколошка историја.
2. Анамнеза. Интервју со пациентот и земање податоци за заболувањето / состојбата. Учење на основните принципи на професионална комуникација. Психолошка поддршка.
3. Основни симптоми и знаци: градна болка, диспнеа, палпитации, главоболка, едеми, малаксаност, кардио-циркулаторен колапс, итн. Основни симптоми и знаци при најчестите заболувања на кардиоваскуларниот, респираторниот, дигестивниот, уринарниот, ендокриниот, локомоторниот систем и на крвта, во бременост.
4. Правилно мерење и проценка на витални параметри: систолен и дијастолен крвен притисок со сфигмоманометар, мерење и проценка на фреквенција и квалитети на периферен пулс на соодветни анатомски локализации, телесна температура, фреквенција на респирации. Температурни криви. Познавање на референтните граници во бременост. Употреба на апаратура за мониторинг на витални параметри (пациент-монитор).
5. Антропометрија-мерење на телесна тежина, телесна висина, обем на глава, тело и екстремитети, пресметување на индекс на телесна маса-БМИ, мерење должина, тежина и обеми на новородено. Значење на инспекцијата, палпацијата, перкусијата и аускултацијата при физикален преглед на пациентка и дете.
6. Проценка на лабораториски анализи во бременост: комплетна крвна слика, седиментација, CRP, beta-HCG од крв и урина, гликемија, oGTT, уреа, креатинин, хепатални ензими, електролити, албумин, вкупни протеини, Урина-биохемиски анализи и седимент, собирање 24-часовна урина за протеинурија, Фактори на хемостаза, Крвна група и Rh-фактор. Познавање на референтните вредности на основните лабораториски параметри.
7. Употреба на брзи квалитативни биохемиски тестови во праксата и нивно значење за брза проценка: uro-deep-stick, брза квалитативна проценка на протеинурија со оцетна киселина, глукометар, beta-HCG од урина (брз тест за бременост).
8. Начини на апликација на терапија. Трансфузија на крв и крвни деривати. Положби на пациентката. Катетеризација, клизма, интубација, пласман на сонда. Принципи на асепса, антисепса и стерилизација.
9. Проценка и постапка при разни видови ургентни состојби. Прва помош. Примарна реанимација. Анафилакса-алгоритам постапка при анафилакса.
10. Прецизно поставување на електродите на 12-канален ЕКГ апарат, добивање валиден ЕКГ запис, идентификација на брзина и ритам.
11. Вовед во клиничка работа со гинеколошко-акушерска пациентка
12. Специфики во клиничката работа со новороденче, доенче, мало дете, недоносено и заболено дете.

12.	Методи на учење: Интерактивни предавања, методи на групни дискусии, дискусии на случаи од праксата, вежби на фантоми, аудиториски и клинички вежби, индивидуални задачи, семинарски труд, презентација на проектна задача.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови (2+2+5)		
14.	Распределба на расположливото време	30+30+75+0+45		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	75 часови
		16.2.	Самостојни задачи	
		16.3.	Домашно учење - задачи	45 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	70 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови	
	17.3.	Активност и учество	20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација		

22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Марија Вавлукис Валентина Велковска Накова Гордана Камчева Ангела Маролова	Авторизирани предавања “Одбрани поглавја од интерна медицина” Достапни во слободна форма на е-учење	УГД Штип	2013
		2.	Владимир Серафимовски и соработници	Интерна медицина (одбрани поглавја)	Македонска ризница, Куманово	2003
	3.	Чарлс Форбс, Вилијам Џексон	Клиничка медицина (Атлас во боја и текстови), Трето издание	Превод 1000 наслови, Влада на Р. Македонија	2012	
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Сеидел Х. и сор.	Мозбиев водич за физички преглед	превод	2012
	2.	Bickley Lynn	Physical Examination and History Taking	Lippincott, New York	2012	

Ред. бр. 14		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ПАТОЛОГИЈА			
2.	Код	ЗФМ101022			
3.	Студиска програма	Акушерки/акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв степен			
6.	Академска година / семестар	II/3	7.	Број на ЕКТС кредити	5
8.	Наставник	Доц. д-р Џенгис Јашар, Доц. д-р Вања Филиповски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со етиологијата, патогенезата и морфолошките промени во клетките и ткивата на организмот под дејство на патолошки агенси и нивна дијагностика со употреба на морфолошки, рутински макроскопски, микроскопски и современи молекуларни техники. Запознавање со основните клеточни и ткивни одговори на оштетување предизвикано од различни причинители.				
11.	Содржина на предметната програма: <i>Теоретска настава:</i> Клеточно оштетување, адаптации и смрт Хемодинамски пореметувања, тромбоза и шок Акутни и хронични воспаленија Ткивна регенерација и репарација Специфични воспаленија Имунопатологија Неоплазија Патологија на женски генитален тракт (акушерки)				

	Патологија на сензорен орган око (Оптометрија и очна оптика) Специфични лабораториски техники (Медицински лаборанти) <i>Практична настава:</i> Совладување на вештините за макроскопска и микроскопска анализа и дијагностика на болестите на биоптичен и на оперативен материјал.			
12.	Методи на учење: теоретска настава, практични вежби, семинарски работи			
13.	Вкупен расположив фонд на време	5 ЕКТС x 30 часа = 150 часа		
14.	Распределба на расположливото време	45+30+15+15+45 (3+2+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	15 недели x 3 часа=45 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	15 недели x 2 часа=30 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часа
		16.2.	Самостојни задачи	15 часа
		16.3.	Домашно учење - задачи	45 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	40 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови	
	17.3.	Активност и учество	20 бодови	
	17.4.	Завршен испит	30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)

19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Кумар, Абас, Фаусто, Мичел	Основи на патологијата според Робинс	Табернакул	2012
		2.	Eduard K. Klatt	Robbins and Cotran Atlas of Pathology	Saunders, Elsevier	2009
		3.	Авторизирани предавања и скрипти			
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Kumar V, Abbas AK, Aster JC.	Robbins & Cotran Pathologic Basis of Disease,	Elsevier	2014
2.						
	3.					

Ред. бр. 15		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ФАРМАКОЛОГИЈА			
2.	Код	ЗFM101122			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар		7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Доц. Д-р Марија Дарковска Серафимовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	<p>Цели на предметната програма (компетенции):</p> <p>Цел на предметната програма е студентите да се запознаат со фармакокинетските и фармакодинамските карактеристики на лековите, преку подетално изучување на процесите на апсорпција, дистрибуција, метаболизам и елиминација на лековите, како и механизмите за дејство на лековите.</p> <p>Преку изучување на лековите по фармакотераписки групи, студентите ќе се запознаат и со рационалната фармакотерапија, односно интеракциите во кои може да стапат лековите, нивната терапевтска употреба и несаканите дејства.</p>				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Вовед во фармакологија и развој на лек</p> <p>Фармакокинетика (апсорпција, дистрибуција, метаболизам, елиминација)</p> <p>Фармакодинамија (механизам на дејство на лекови, интеракции)</p> <p>Несакани дејства на лековите и зависност</p>				

	<p>Лекови кои делуваат на централен нервен систем</p> <p>Лекови кои делуваат на вегетативен нервен систем</p> <p>Лекови кои делуваат на кардиоваскуларен систем</p> <p>Лекови кои делуваат на респираторен систем</p> <p>Лекови кои делуваат на дигестивен систем</p> <p>Антибактериски лекови</p> <p>Антимикотици и антивирусни лекови</p> <p>Антисептици и дезинфициенси</p>			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Теоретска настава, практична настава, индивидуална настава (семинарска)</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТС x 30 часа = 90 часови		
14.	Распределба на расположливото време	30 + 15 + 15 + 30 = 90 часови		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	/
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 поени
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 поени
	17.3.	Активност и учество		20 поени
	17.4	Завршен испит		30 поени
18.		до 50 бода		5 (пет) (F)

	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	51 x до 60 бода	6 (шест) (E)			
		61 x до 70 бода	7 (седум) (D)			
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Rang HP, Dale MM, Ritter JM, Moore PK	PHARMACOLOGY	Churchill Livingstone	London, 2005
		2.	Трајан Балканов, Срѓан Пешиќ	Фармакологија за стоматолози – општ дел	УГД	2013
		3.	Трајан Балканов, Срѓан Пешиќ	Фармакологија за стоматолози – специјален дел	УГД	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Goodman & Gilman's	The Pharmacological basis of Therapeutics;		last edition
		2.				

Ред. бр. 16		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ПАТОФИЗИОЛОГИЈА			
2.	Код	3FM101522			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва / 3 сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	5
8.	Наставник	Насл. Доц. Тања Анѓушева Насл. Доц. Планинка Зафирова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање на студентите со општите пореметувања на функцијата и патофизиолошките процеси на организмот.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретски наставни единици: 1. Пореметувања на градбата и функцијата на макромолекулите 2. Пореметувања на функцијата на субцелуларните структури 3. Пореметувања на енергетскиот метаболизам и метаболизмот на основните хранливи материи 4. Пореметувања на прометот на специфичните метаболички соединенија 5. Пореметувања на прометот на водата и електролитите 6. Пореметувања на ацидобазната рамнотежа 7. Биолошко активни ендогени соединенија во патофизиолошките процеси 8. Пореметувања на невровегетативната регулација. Патофизиолошка основа на				

болката.				
9. Пореметувања на терморегулацијата. Имунопатофизиологија				
10. Воспалени. Целокупно реагирање на организмот на нокса.				
11. Циркулаторен шок. Пореметување на свеста.				
12. Пореметување на развитокот и растот. Малигна преобразба и раст.				
Практични наставни единици:				
1. Патофизиолошки основи на наследување на болестите и синдромите				
2. Смрт на клетката				
3. Супстратни хипоенергози – гладување				
4. Пореметувања на метаболизмот на белковините				
5. Пореметувања на метаболизмот на пуринските и приримидинските бази – Гихт				
6. Пореметувања на прометот на калциумот, фосфатите и магнезиумот				
7. Гастроинтестинални хормони и неуропептиди				
8. Реакции на пресадување на ткивата				
9. Патофизиологија на стареење				
12.	Методи на учење: Интерактивна настава на предавања и вежби, практични вежби.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	5 ЕКТС x 30 часа = 150 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30+30+20+20+50 = 150		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	30 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20 часа
		16.2.	Самостојни задачи	20 часа
		16.3.	Домашно учење	50 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		70 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови

	17.3.	Активност и учество	20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература					
	Задолжителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	22.1.	1.	Gamulin S et all.	Pathophysiology	6th edition	2005
		2.	Стефан Џ.Мек Фи и Вилијам Генонг	Патофизиологија на болести Вовед во клиничка медицина	Проект на Владата на Р.Македонија За превод на стру	4-тоиздание Септември, 2002, преведено 2011
	Дополнителна литература					
	22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Исак Таџер и соработници	Општа патолошка физиологија	Медицинска книга, Белград	

Ред. бр. 17		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЈЕ, ИСХРАНА ВО БРЕМЕНОСТ И ЛАКТАЦИЈА И ПЛАНИРАЊЕ НА СЕМЕЈСТВО			
2.	Код	3FM120322			
3.	Студиска програма	АКУШЕРКИ/АКУШЕРИ			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 3 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	8
8.	Наставник	Нас. Доц. д-р Корнелија Трајкова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Завршен 2 ти сместар /запишан 3 ти сместар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со личниот и општествениот концепт на планирање на семејството, видови на контрацепција, прекин на бременоста, брачен инфертилитет-стерилитет, правилната и балансирана исхрана во тек на бременост и доење, како и исхрана на новороденче, доенче, начини на едукација и исхрана.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: Личен и општествен концепт на планирање на семејството, Видови и методи на контрацепција. Намерен (легален, криминален) и несакан (спонтан) прекин на бременост Брачен стерилитет, машка и женска неплодност. Здрава исхрана и видови намирници, состав ,Исхраната како фактор за настанување на хроничните социјални болести, Протеини, масти и јаглехидрати, витамини, минерали, вода и растителни влакна, антиоксиданси и пробиотици во исхраната, Специфики на исхрана и диететика во бременоста и доење Практичнанастава: Советување и едукација за планирање на семејството,Едукација за примена на контрацепција . Инструменти и техника на изведба на прекин на бременоста. Советување на брачен пар со инфертилитет. Видови и состав на животните намирници и нивното место во пирамидата на исхрана, хранлив состав, енергетска вредност. Диететски производи и производи со специјална намена. Оценка на ухранетост: прехрамбена анамнеза, антропометрија, индекс на телесна маса, пресметување на дневните калории, потреби и планирање на целодневното мени. Едукација на мајката за правилно и ексклузивно доење.Парентерална исхрана.Организација и делување на				

	кујна и млечната кујна (лактариум) во болницата: организација и начини на подготовка на храна, транспорт до одделенијата. Делење на храна, хигиено-санитетски потреби, сервирање на храната, хранење, улога на акушерката. Подготовка апликација и опсервација на парентерална исхрана.			
12.	Методи на учење: Интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	8 ЕКТС x 30 часа = 240 часа		
14.	Распределба на расположливото време	45 + 30 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (3+4+5)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	45 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	60 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часа
		16.2.	Самостојни задачи	30 часа
		16.3.	Домашно учење - задачи	75 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	40 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови	
	17.3.	Активност и учество	20 бодови	
	17.4	Завршен устен испит	30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)

19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Трајкова	Авторизирани предавања	УГД	2022
		2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Белград	2008
		3.	Пеова С. и Зисовска Е	За вашето бебе, со љубов		2004
	Дополнителна литература					
	22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ќипроска Н.	Совети за трудници, препораки за успешно доење.	УНИЦЕФ	1999

Ред. бр. 18	Предметна програма од прв, втор и трет циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет	ПОДГОТОВКИ ЗА РАЃАЊЕ НА ДЕТЕ И РОДИТЕЛСТВО			
2.	Код	3FM120422			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв			
6.	Академска година / семестар	2 година 3 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Проф. д-р Ленче Милошева			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): -Познавање и разбирање на психологија на бременост. -Запознавање со психологијата на рано, средно и доцно детство и адолесценција. -Познавање на психологијата на бремена жена и грижа за нејзиното ментално здравје. -Родителство, семејство, улогата на жената во општеството. -Стекнување на основни знаења за психолошките подготовки за раѓање; психолошки промени во бременост и психолошки аспекти на самиот чин на раѓање. -Запознавање со поимот родителство, типови родители, едукативни програми за родители.				
11.	Содржина на предметната програма: Психологија на бременост (психолошки аспекти на нормална бременост; високо ризична бременост). Психолошки промени во период на бременост. Менталното здравје и најчести ментални пореметувања во овој период и после породувањето. Подготовки на бремената жена за мајчинство; подготовки на членовите на				

	<p>семејството.</p> <p>Психолошки аспекти на болката за време на породувањето и психо едукативни програми</p> <p>Пренатален развој.</p> <p>Психологија на рано детство и родителство. (Физички раст и развој; когнитивен развој; развој на говор; емоционален развој и развој на личноста во рано детство; семејството и врсниците во рано детство).</p> <p>Психологија на средно и доцно детство и родителство. (Физички раст и развој; когнитивни промени; развој на говор; емоционален развој и развој на личноста во рано детство; семејството и врсниците во средно и доцно детство).</p> <p>Психологија на адолесценција и родителство. Адолесценцијата како специфичен период (Физиолошки и телесни промени во адолесценција; промени во когнитивното функционирање во адолесценција; развој на личноста во адолесценција; емоционален развој на личноста;семејството на адолесцентот и односот со родителите; односот со врсниците).</p> <p>Позитивна психологија за родители. Програми и „Школа за родители“.</p> <p>Семејство, здравје и болест.</p>			
12.	Методи на учење: Теоретска и интерактивна настава. Мултимедијална настава. Е-учење. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи. Практична настава Практични вежби во мали групи. Завршна вежба.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТС x 30 часа = 90 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 15 +15 + 15 = 90 часа (2+1+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часа
		16.2.	Самостојни задачи	15 часа
		16.3.	Домашно учење	15 часа

17.	Начин на оценување		
	17.1.	Тестови	40 бода
	17.2.	Семинарска работа/ проект	10 бода
	17.3.	Активност и учество	20 бода
	17.4.	Завршен усен испит	30 бода
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7(седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Милошева, Л.	Развојна психологија	УГД:Штип	2013
		2.	Begovac i sar.	Dječja i adolescentna psihijatrija	Medicinski fakultet,Zg	2020
3.		Mash, E., & Wolfe,D.	Abnormal Child Psychology	Cengage	2019	

Ред. бр. 19		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО 1			
2.	Код	3FM120522			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Втора година / IV семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	10
8.	Наставник	Нас. вон. проф. д-р Глигор Димитров			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен III семестар и запишан IV семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со знаење од областа на гинекологијата и акушерството, со здравствена нега.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретски наставни единици:</u> Клиничка анатомија, физиологија на менструален циклус, животни времиња кај жената; Симптоми и знаци на гинеколошки заболувања, општа гинеколошка анамнеза и клиничка обработка на гинеколошка пациентка, дијагностички методи во гинекологијата; Минимално – инвазивна (лапароскопска, хистероскопска) хирургија; Превенција на сексуално – преносливи инфекции, превенција на рак на женските генитални органи, Папаниколау – тест, вакцинација против ХПВ; Дијагноза на бременост, акушерска анамнеза; Дијагностички методи во акушерството, редослед и фреквенција на антепартални контроли и скрининзи; Почеток и тек на нормално раѓање, родилни времиња, водење на нормално раѓање, препаартален и интрапартален мониторинг;				

	<p>Прва нега и реанимација на новородено, апгар – скор, физиолошко леунство, хигиена и диететика во пуерпериум.</p> <p><u>Практични наставни единици:</u></p> <p>Правилно и целосно земање и толкување на гинеколошка и акушерска анамнеза, издвојување на битни елементи од општата анамнеза;</p> <p>Физичка и психолошка припрема на жена за гинеколошки преглед;</p> <p>Изведба на катетеризација (со Нелатонов и Фолиев катетер);</p> <p>Изведба на давање клизма;</p> <p>Земање на цервикален и вагинален бактериолошки брис и брис за хламидија и микоплазма / уреаплазма, земање на интроитусен – вагинален и перианален брис за ГБ;</p> <p>Запознавање на инструментите за минимално – инвазивна (лапароскопска) хирургија во гинекологијата, припрема на пациентка за лапароскопска операција, инструментирање и асистенција.</p>			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Интерактивни предавања, кабинетски вежби на фантоми, клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	10 ЕКТС x 30 часови = 300 часови (4+4+10)		
14.	Распределба на расположливото време	60+60+15+150+15		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	60 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	60 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	150 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	15 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	40 бодови	

	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови	
	17.3.	Активност и учество			20 бодови	
	17.4.	Завршен испит			30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода			5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода			6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода			7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода			8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода			9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода			10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Димитров, Петановски, Трајкова	Авторизирани предавања	УГД	2021
		2.	Младеновиќ	Гинекологија и акушерство	Белград	2008
		3.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул	2011
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.		Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014	

Ред. бр. 20		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ПОДГОТОВКА ЗА ПОРОДУВАЊЕ, АКУШЕРСКИ ИНСТРУМЕНТИ И ОПРЕМА			
2.	Код	3FM120622			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година/5сем	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Доц. д-р Корнелија Трајкова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентите ќе се обучат да извршуваат соодветни подготовки пред секое породување, ќе ги познаваат и користат инструментите, апаратите и опремата во акушерството и гинекологијата.				
11.	Содржина на предметната програма: Отворање и водење соодветна медицинска документација пред секое породување Подготовка на родилка за породување Подготовка на сет за нормално породување Сет за прва нега и примарна реанимација на новородено Сет за сутура на епизиотомија/перинеална руптура/вагинална лацерација. Познавање и избор на сутурен материјал Сет за ревизија и сутура на цервикс Познавање на инструменти за нормално породување Подготовка и познавање на сет за царски рез Подготовка за карлично породување Подготовка за оперативно завршување на раѓањето со апликација на вакуум – екстрактор, познавање на инструментите, опремата и условите. Подготовка за оперативно завршување на раѓањето со апликација на опстетрички форцепс, познавање на инструментите, опремата и условите.				

	<p>Подготовка за мануелна лиза на постелка и мануелна ревизија на кавум утери</p> <p>Подготовка за инструментална ревизија на кавум утери / експлоративна киретажа</p> <p>Познавање на сет за инструментална ревизија на кавум утери / експлоративна киретажа</p> <p>Подготовка и познавање на сетови и инструменти за акушерски интервенции: серклаж, хорионбиопсија, амниоцентеза, амниоинфузија, кордоцентеза, фетицид, индукција со 33% NaCl, итн.</p> <p>Подготовка за трансвагинална/трансабдоминална пункција на циста, парацентеза</p> <p>Познавање на целокупниот акушерски инструментариум, апаратура и опрема</p> <p>Постапка за изведување на кардиотокографија и основно толкување.</p>			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТС x 30 часа = 90 часа		
14.	Распределба на расположливото време	30 + 30 + 15 + 15 = 90 часа (2+2+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови
		15.2.	Вежби (лаб., аудиториски), семинари, тимска работа.	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	0 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)

		61 x до 70 бода	7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација			
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		РБ	Автор	Наслов	Издавач
		1.		Авторизирани предавања од Катедрата за гинекологија и акушерство	
		2.	W. Pschyrembel	Prakticna opstetricija.	Medicinska knjiga. Beograd – Zagreb.
		3.	Младеновиќ Д., Младеновиќ-Богдановиќ З., Младеновиќ-Михаиловиќ А.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Београд
		4.	Дробњаќ, Баршиќ	Гинекологија и акушерство	
	5.	Фортнер и сор	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	АЛамина	
	22.2.	Дополнителна литература			
		РБ	Автор	Наслов	Издавач
				Година	

		1.		Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство од разни автори		
		2.	Gary, et al.	Williams Obstetrics. 25th edition.	New York: McGraw-Hill Education,	2018
		3.	Ристиќ	Практично породилство		2001
		4.	Ристиќ	Практична гинекологија		2006
		5.	Henderson C., Macdonald S.	Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives 13ed.	Bailliere Tindall-Oxford, London, New York	2004
		6.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2005
		7.	Bennett V. R., Brown L. K.; Churchill-Livingstone	Myles Textbook for Midwives 13ed.	London, New York	1999

Ред. бр. 21		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	БРЕМЕНОСТ, ЕМБРИОЛОГИЈА И РАЗВОЈ НА ФЕТУС, ПОРОДУВАЊЕ, ПУЕРПЕРИУМ			
2.	Код	ЗФМ120722			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Нас.Вон.Проф.д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со знаење од областа на акушерство со здравствена нега како и оспособување за аплицирање на современите методологии во процесот на општата и акушерската здравствена нега. Практичната настава: Во тек на вежбите, студентите се стекнуваат со практични вештини и знаење од областа акушерство - современи антепартални и перинатални контроли, водење и помош при породување, нега во постпородилниот период и леуњството.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: - Овулација, Концепција, Ембриогенеза, раст и развој на плод, плацента и плодови обвивки - Дијагноза на бременост, веројатен термин на раѓање - Дијагностички методи во акушерството, редослед и фреквенција на антепартални контроли и скрининзи, мајчина книшка - Почеток и тек на нормално раѓање, родилни времиња, Механизам на нормално главично породување, Водење на нормално раѓање, препартален и интрапартален мониторинг - Прва нега и реанимација на новородено, Апгар-скор				

	<p>- Физиолошко леунство, Карактеристики на физиолошки пуерпериум, Хигиена и диететика во пуерпериум</p> <p>Практичен дел:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Препознавање на знаците за бременост на бимануелен гинеколошки преглед - Антенатални контроли - Едукација за хигиена и диететика во бременост - Изведба на Павлик-Леополдови зафати - Разликување на нормално од патолошко ЦТГ и проценка на потреба од итност за викање на лекар, - Припрема на родилка за породување, изведба на карлични и други мерки и следење на нормално раѓање Изведба на катетеризација (со Нелатонов и Фолиев катетер), изведба на давање клизма - Оспособување за спроведување на нормално раѓање Проценка на одлепеност и целовитост на постелка - Прва нега и реанимација на новородено после раѓањето, оспособување за примарна нега и реанимација на новородено, како и оценување со Апгар-скор - Едукација за правилно доење и методи за одзатнување на млечни канали - Нега на родилка со физиолошки пуерпериум - Менаџмент на компликации произлезени од доење - Асепса, антисепса и профилакса на инфекции во родилиштет 		
12.	<p>Методи на учење: интерактивни предавања, кабинетски вежби на фантоми, клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.</p>		
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположливото време	45 + 30 + 15 + 15 + 15 = 120 часа (3+2+0)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава. 45

		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	30	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15	
		16.2.	Самостојни задачи	15	
		16.3.	Домашно учење - задачи	15	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		40	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10	
	17.3.	Активност и учество		20	
	17.4.	Завршен испит		30	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација			
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
	1.	Петановски	Бременост, породување , пуерпериум - скрипта	УГД - Штип	2018

		2.	Петановски	Бременост, породување , пуерпериум - практикум	УГД - Штип	2018
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Macdonald S.	-Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives	B&T NY	2012
		2.				

Ред. бр. 22		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	КИНЕЗИТЕРАПИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА ВО ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО			
2.	Код	3FM120822			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Втора година / Четврти семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Вонреден проф. Д-р. Ленче Николовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен трет и запишан четврт семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Во текот на наставата, студентите се запознаваат со значењето и улогата на кинезитерапијата како терапевтски пристап во лекувањето на заболувања во гинекологијата и акушерството. Постигнувањата на современата медицина создаваат предуслови за по задлабочен пристап во изучувањето на терапевтските можности на КТ вежби и рехабилитацијата, со што го оправдуваат нивното користење во клиничката пракса во гинекологијата и акушерството				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Вовед и значење на кинезитерапија и рехабилитација во акушерството и гинекологијата. 2. Индикации и контраиндикации за примена на кинезитерапија и рехабилитација во гинекологијата и акушерството 3. Методи и средства на Кинезитерапија и рехабилитација во акушерството и гинекологијата. 4. Методи на кинезитерапија кај жени со нормална бременост.				

	<p>5. Шеми и комплекси за кинезитерапија кај жени со нормална бременост, во различни периоди од бременоста.</p> <p>6. Методи на кинезитерапија кај жени со патолошка бременост.</p> <p>7. Кинезитерапија и рехабилитација кај бремени жени со дијабет.</p> <p>8. Кинезитерапија и рехабилитација кај бремени жени со илио-фемурална тромбоза.</p> <p>9. Методи на кинезитерапијата во пост-родилен период.</p> <p>10. Шеми и комплекси за кинезитерапија кај жени во периодот после раѓање.</p> <p>11. Примена на Кегелови вежви за спречување или третман на уринарна инконтиненција кај жени во текот на бременоста, после породувањето или во повозрасни години.</p> <p>12. Пост–оперативна кинезитерапија и рехабилитација во гинекологијата и акушерството.</p> <p>13. Кинезитерапија и рехабилитација при акутни и хронични заболувања во гинекологијата и акушерството.</p>			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Интерактивни предавања со мултимедијални презентации, , изведување на практична настава во современо опремен кабинет по физикална терапија, употреба на апарати за физикална терапија и други едукативни помагала и нагледни средства</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30+15+ 0+15 (2+1+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава.	30 часа
		15.2.	Семинари,	15 часа
		15.3	Клинички вежби	15 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	0 часови
		16.2.	Самостојни задачи	0 часови
		16.3.	Домашно учење – задачи	0 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		70 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови

	17.3.	Активност и учество			20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода			5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода			6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода			7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода			8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода			9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода			10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Nikolovska, Lence and Vasileva, Dance and Krstev, Toshe and Stratorska, Tamara	Клиничка кинезитерапија.	COBISS.MK-ID 101797386 . Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, ISBN 978-608-244-342-3	2016
		2.	Пантелеева Доротея	Кинезитерапија в акушерството и гинекологијата	НСА, Софија	1991
	22.2.	Дополнителна литература				
Ред. број		Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.					

Ред. бр. 23		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ФЕТАЛНА АНАТОМИЈА И МАЛФОРМАЦИИ			
2.	Код	3FM121422			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Трета година / VI семестар		Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Насловен доцент Снежана Палчевска Коцевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Запишан семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Разбирање на нормалниот морфолошки развој на фетусот, факторите кои го пореметуваат нормалниот развој; аномалии по системи, нивно препознавање и згрижување на новородено дете со вродени аномалии				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: -фактори одговорни за вродени аномалии кај фетусот и новороденото дете -видови на аномалии -минор аномалии и нивното влијание врз здравјето -мајор аномалии -малформации на респираторниот систем -малформации на кардиоваскуларниот систем -малформации на гастроинтестиналниот систем -малформации на урогениталниот систем				

	<ul style="list-style-type: none"> -малформации на мозокот -малформации на мускулоскелетниот систем -малформации на лицето и усната празнина -пристап на акушерката кон дете со вродени аномалии <p>Практична настава:</p> <ul style="list-style-type: none"> -препознавање на минор аномалиите -поврзување на бројот минор аномалии и мајор аномалиите -прифаќање на новороденче со аномалии на раѓањето -прифаќање на новородено дете со мултипни вродени аномалии -згрижување на новородено дете со инкомпатибилни вродени аномалии -пристап кон родители на новороденче со вродени аномалии -постнатална грижа за новородено дете со вродени аномалии -исхрана на новородено дете со аномалии на устата и усната празнина -тотална парентерална исхрана кај новороденче со аномалии на ГИТ -припрема на новородено дете за хируршка интервенција -водење на документација за фетус и новороденче со вродени аномалии -препознавање на знаци на хромозомски аберации 			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Теоретски предавања;</p> <p>Практична настава</p> <p>Учење базирано на одреден проблем – компјутерско учење;</p> <p>Изработка на краток стручен труд по зададена тема.</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТС X 30 часа = 90 часа		
14.	Распределба на расположливото време	30+30+15+15= 90 часа (2+2+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часа
		15.2.	Клинички вежби	30 часа
16.		16.1.	Проектни задачи	

	Други форми на активности		16.2.	Самостојни задачи	15 часа	
			16.3.	Домашно учење - задачи	15 часа	
Начин на оценување						
17.	17.1.	Тестови			40 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови	
	17.3.	Активност и учество			20 бодови	
	17.4.	Завршен испит			30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
			51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
			61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација			
Литература						
22.	Задолжителна литература					
	22.1.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Е.Зисовска	Фетална анатомија и конгенитални аномалии	УГД, ФМН-Штип	2011
		2.	Зители Б.Џ и Дејвис Х.В.	Атлас за Педијатриска физикална дијагноза.	Табернакул	2011
		3.	Миленковска Л. и Костовска Н.	Општа ембриологија на човекот	Култура, Скопје	2009

		4.				
		5.				
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Петровски Миле и Трајковски Зоран	Ургентна неонатална абдоминална хирургија	Менора, Скопје	1999
		2.	Issacson G, Minz S, Crellin ES	Atlas of Fetal Sectional Anatomy: With Ultrasound and Magnetic Resonance Imaging.	Спрингер	1986
		3.				

Ред. бр.24		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	КЛИНИЧКА ПРАКСА 2			
2.	Код	3FM120122			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Втора година/четврти семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	8
8.	Наставник	Проф д-р Глигор Димитров Проф. д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Ислушан четврти семестар			
10.	<p>Цели на предметната програма (компетенции):</p> <p>Праксата тече во вид на програмски шеми кои бараат апликација на теоретското знаење од стручните предмети при акушерската нега - работата на акушерката во антенатална, антепартум, интрапартум, постпартум и неонатална здравствена заштита. Целосен пристап до пациентките и нивните семејства и теоријата на</p> <p>Кристине Хендерсон, која се однесува на специфичните потреби на пациентките - гинеколошка област на делување - дополнето со теоријата на здравствената нега.</p> <p>Фази на праксата: подготовка, план, изработка и вреднување. Содржината на праксата е директна работа со бремени, родилки, леунки, новородени и нивните партнери и семејства, ранливи групи во специфични и комплексни случаи, како и со гинеколошки пациентки. Студентот мора да покаже теоретско и практично знаење во својата работа. Менторите, едукаторите, стручњациите од пракса, асистентите и професорите, заедно го оценуваат знаењето на студентот. При оценување на стручната способност на студентот се употребува Книшката за практична настава.</p>				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Области од практичната настава-професионалната клиничка пракса:</p> <p>1. Психо-физичка подготовка на парот за родителство</p>				

2. Предпородилен период: Амбуланта за физиолошки бремености
3. Акушерска нега на трудница со патолошка бременост
4. Амбуланта за патолошка бременост
5. Родилен период: Акушерска нега на родилка во родилна сала
6. Постпородилен период
7. Нега на здраво новородено
8. Нега на новородено со посебни потреби и нега на дете по хируршка интервенција
9. Поддршка на менталното здравје
10. Превентива и нега на здрави гинеколошки пациентки
11. Нега на пациентки со патолошки состојби во гинекологијата
12. Нега во патронажното и диспанзерското здравство

Практични вештини кои студентот задолжително ги практикува (под супервизија):

1. Советување на трудници со вклучени најмалку 100 пренатални прегледи, континуирана контрола и грижа на најмалку 40 бремени жени
2. Акушерска грижа и водење на најмалку 40 нормални спонтани породувања (Студент мора да изведе најмалку 40 породувања. Доколку нема, бројката се смалува на 30, со тоа што мора активно да учествува-асистира на уште најмалку 20 породувања).
3. Активно учествува во карлични породувања. Може и со симулации на фантоми.
4. Изведба на епизиотомија и сатура на раната како и сатура на помала едноставна перинеална лацерација. Може и на фантом, само ако е апсолутно неопходно.
5. Акушерска нега и водење на најмалку 40 жени со ризична бременост, абнормално раѓање или проблематичен пуерпериум (и родилката, и новороденото).
6. Грижа и надзор (вклучително и прегледи) на најмалку 100 леунки, со преглед на најмалку 100 здрави новородени, со советување за лактација и доење.
7. Грижа за ризични новородени со специјални потреби: преттермински, посттермински, со мала родилна тежина и болни новородени.
8. Акушерска грижа за пациентки со патолошки состојби од областа на гинекологијата и акушерството

	<p>9. Познавање на медицинската нега и грижа во различните области од медицината, интерната медицина и хирургијата, што подразбира и теорија и клиничка пракса.</p> <p>10. Во родилна сала студентот мора да изработи: Прием на трудница-20, Хигиенска подготовка-20, Надворешен физикален преглед-40, Вагинален преглед-40, Амниотомија-10.</p> <p>11. Породување при главична презентација-40, прво и второ родилно време главична презентација-40, трето родилно време-40, Клемување и пресекување папчаник-40, Асистенција при сутура на епизиотомија/перинеална руптура-40, Четврто родилно време и грижа за новороденото-40, Примарна реанимација на новородено-2, Асистенција при реанимација-5, Преглед на матка-40.</p> <p>12. Мануелна ревизија-асистенција-5, Постапка при атонија на утерус-5, Асистенција при карлично породување-5, Асистенција при породување со вакум екстрактор-5, Асистенција при породување со форцепс-5, Асистенција и инструментирање при царски рез-5, Водење раѓање кај ризични трудници со дијабетес, еклампсија, срцеви, белодробни и бубрежни болести-5, Водење раѓање кај родилка со инфективна болест-1, Водење бременост и раѓање кај специфични и комплексни случаи/ситуации, маргинализирани групи и лица со посебни потреби-3</p>			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки под супервизија и самостојно, клиничка пракса во гинеколошко-акушерска амбуланта, на гинеколошко-акушерско одделение, одделение за пuerпериум, во родилна сала и операциона сала под супервизија</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	8 ЕКТС x 30 = 240 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30 работни дена по 8 часа/ден = 240 часа (вк.45 дена професионална клинич.пракса)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	0 часа
		15.2.	Практична настава- клиничка пракса	0 часа
		15.3.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	0 часа
16.		16.1.	Проектни задачи	0 часа

	Други форми на активности		16.2.	Самостојни задачи	240 часа
			16.3.	Домашно учење - задачи	0 часа
17.	Начин на оценување				
	Оценувањето е описно (положил / не положил)				
	Менторот одговорен за професионалната клиничка пракса води евиденција за редовното посетување и активностите на студентот во тек на стручната пракса.				
	После завршување на стручната пракса студентот не добива оценка, но се добива опис- дали ја поминал или не ја поминал успешно стручната пракса, во смисла на исполнување на утврдениот број на клинички вештини, утврдени во Европската директива European Directive 2005/36/EC за регулирани професии-акушерка. Податакот за извршена стручна пракса одговорниот наставник го внесува во индексот на студентот и во Книшката за стручна пракса-практична настава.				
17.1.	Тестови			0 бодови	
17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			0 бодови	
17.3.	Активност и учество			0 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)			Нема формални оценки од 5 до 10	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит			Не се полага формален испит. Потребен е потпис од одговорно лице дека е успешно остварена клиничката пракса од областа на акушерство и гинекологија.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата			Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата			Самоевалуација	
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
1.		Авторизирани предавања			2016

		2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства Белград	2008
		3.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	Арс Ламина (АЛamina)	2016
		4.	Ристиќ	Практична гинекологија	Freementa I, Белград	2006
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
		2.	Macdonald	Mayes' Midwifery	BailereTin dal	2012
		3.	Габе, Нибил и Симпсон	Акушерство: Нормални и проблематични бремености	Tabernakul	2011
		4.	Kurjak i suradnici	Ultrazvuk u ginekologiji i perinatologiji	Medicinska naklada, Zagreb	2007
		5.	Cunningham, Leveno, Bloom и сор.	Williams Obstetrics: 23rd edition	Ars Lamina (ALamina)	
		6.	Кален	Ултразвук во гинекологијата и акушерството	Табрнакул	2011
		7.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул	2011
		8.	Дисаиа и Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул, Скопје	2011

		9.	Hoffman	Williams Gynecology 2nd ed.	McGraw Hill	2012
		10.	Гоулдман и Осиело	Сесил Медицина, погл. Здравјето на жената	Табернакул	2012

Ред. бр. 25		Предметна програма од прв циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет	ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО 2				
2.	Код	3FM121122				
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери				
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки				
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус				
6.	Академска година / семестар	Трета година / V семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	10	
8.	Наставник	Нас. вон. проф. д-р Глигор Димитров				
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен IV семестар и запишан V семестар				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со знаење од областа на патолошките состојби во гинекологијата и акушерството.					
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретски наставни единици:</u> Бенигни тумори на женските гениталии, симптоми, дијагноза, третман; Гинеколошки преинвазивни болести: преканцерози на женските гениталии, ХПВ и цервикалната карциногенеза, инвазивни болести на женските гениталии; Канцер во бременоста, менаџмент на канцер во бременоста, палијативна грижа во гинеколошката онкологија; Инфертилитет, дијагноза и третман;					

	<p>Воспалителни болести на женските генитални орагни, генитална статика;</p> <p>Ендоскопски оперативни техники во гинекологијата;</p> <p>Патологија во рана бременост, абортуси, трофобластна болест, ектопичен гарвидитет:</p> <p>Аномалии на феусот, дијабет, гестози, интраутерин застој во растот, ПРОМ, предвремено раѓање, абрупција и палцента праевиа, дисфункционално раѓање.</p> <p><u>Практични наставни единици:</u></p> <p>Асистирање при дијагностички и оперативни процедури;</p> <p>Правилно и целосно земање и толкување на гинеколошка и акушерска анамнеза, издвојување на битни елементи од општата анамнеза;</p> <p>Физичка и психолошка припрема на жена за гинеколошки преглед;</p> <p>Изведба на катетеризација (со Нелатонов и Фолиев катетер);</p> <p>Изведба на давање клизма;</p> <p>Земање на цервикален и вагинален бактериолошки брис и брис за хламидија и микоплазма / уреаплазма, земање на интроитусен – вагинален и перианален брис за ГБ;</p> <p>Запознавање на инструментите за минимално – инвазивна (лапароскопска) хирургија во гинекологијата, припрема на пациентка за лапароскопска операција, инструментирање и асистенција.</p>			
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Интерактивни предавања, кабинетски вежби на фантоми, клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	10 ЕКТС x 30 часови = 300 часови (4+2+9)		
14.	Распределба на расположливото време	60+30+15+135+60		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	60 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	135 часови

		16.3.	Домашно учење - задачи	60 часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		40 бодови		
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови		
	17.3.	Активност и учество		20 бодови		
	17.4.	Завршен испит		30 бодови		
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)		
			51 x до 60 бода	6 (шест) (E)		
			61 x до 70 бода	7 (седум) (D)		
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација			
22.	Литература					
	Задолжителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	22.1.	1.	Димитров, Петановски, Трајкова	Авторизирани предавања	УГД	2021
		2.	Младеновиќ	Гинекологија и акушерство	Белград	2008
		3.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул	2011
22.2.	Дополнителна литература					

		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014

Ред. бр. 26		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	УРГЕНТНИ СОСТОЈБИ ВО ГИНЕКОЛОГИЈАТА И АКУШЕРСТВОТО			
2.	Код	ЗFM121222			
3.	Студиска програма	АКУШЕРКИ/АКУШЕРИ			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Нас.Доц,д-р. Емилја Петановска Костова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Да се запознаат со најчестите ургентни ситуации во гинекологијата и акушерството, дијагноза , третман и пристап.				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Ургентни состојби во гинекологијата , дијагноза , третман и згрижување на профузни крварења од гениталните органи, дисфункционални како резултат на малигни процеси, повреди на генитални органи.</p> <p>Акутни фебрилни состојби поврзани со инфекции во мала карлица и акутен абдомен во гинекологијата (тубооваријален абцес, руптура на циста, торвкација на јајник)</p> <p>Крварења во рана бременост (ектопична бременост,молла, абортус,</p> <p>Патологија во тек на бременоста и породувањето (тешка прееклампсија, еклампсија и HELLP синдром фетален дистрес, крварења при породување, абрупција на постелка, утероплацентарна апоплексија-Кувелиеров синдром, плацента превиа, пролапс на</p>				

	папчаник, плацента инкрета и перкрета, дисеминирана интраваскуларна коагулација во акушерството руптура на утерус)			
	Патологија во пуерпериум (пуерперални крварења, хипотонија и атонија на утерус, инверзија на утерус, асфиксија на новородено, пуерперална сепса и ендотоксичен шок, пулмонална емболија во пуерпериум)			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа		
14.	Распределба на расположливото време	30 + 30 + 10 + 30 + 20 = 90 часа (2+2+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	30
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10
		16.2.	Самостојни задачи	30
		16.3.	Домашно учење - задачи	20
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)

		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Петановска Костова	Авторизирани предавања	УГД	2022
		2.	Габе, Нибил, Симпсон	Акушерство: нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011
		3.	Macdonald S.	Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives	Bailliere Tindall-Oxford, London, New York	2012
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Fraser	-Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014

Ред.бр. 27		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	УЛТРАЗВУК И ДРУГИ СОВРЕМЕНИ ДИЈАГНОСТИЧКИ МЕТОДИ ВО ГИНЕКОЛОГИЈАТА И АКУШЕРСТВОТО			
2.	Код	ЗФМ121322			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Нас.Вон.Проф.д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот се запознава со значењето и употребата на најсовремените технички методи при дијагностика и терапија во гинекологијата и акушерството, со посебен акцент на улогата на акушерката во подготовка и спроведување на методите.				
11.	<p>Содржина на предметната програма</p> <p>Теоретска настава:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Улога на персоналот и на техниката во современата дијагностика и терапија во гинекологијата и акушерството, специјални подготовки за секоја процедура поодделно 2. Ултрасонографија во акушерството (детектирање на рана бременост, биометрија раст на плодот, детектирање на патологија на постелка и цервикс, скринизи за аномалии) 3. 3D и 4D-real-time ултрасонографија во акушерството 4. Ултрасонографија во гинекологијата 5. 3D и 4D-real-time и 3D,4D Color Doppler ултрасонографија во гинекологијата 6. Примена на 3D и 4D-real-time и 3D,4D Color Doppler ултарсонографија во репродуктивната медицина и асиситираните техники на репродукција 				

	<p>7. Лабораториска дијагностика: биохемиска, микробиолошка, трансфузиолошка, цитолошка, цитогенетска</p> <p>8. Ендоскопски процедури во гинекологијата и акушерството</p> <p>9. Дијагностичко - терапевтски оперативни процедури во гинекологијата и акушерството</p> <p>Практична настава:</p> <p>Се изведува нагледно, преку спроведување на дијагностичко-тераписки методи и процедури во гинеколошко-акушерски оддели и амбуланти, соодветно на наставните единици од теоретската настава.</p>			
12.	<p>Методи на учење: интерактивни предавања, кабинетски вежби на фантоми, клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.</p>			
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа		
14.	Распределба на расположливото време	30 + 30+15+45 = 120 часа (2+2+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	30
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	
		16.2.	Самостојни задачи	15
		16.3.	Домашно учење - задачи	45
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10
	17.3.	Активност и учество		20
	17.4.	Завршен испит		30
18.		до 50 бода	5 (пет) (F)	

	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	51 x до 60 бода		6 (шест) (E)		
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација				
Литература						
22.	Задолжителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	22.1.	1.	Петановски	Авторизирани предавања	УГД - Штип	2020
		2.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
Дополнителна литература						
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	22.2.	1.	Петановски	3D/4D Ultrasound in Gynecology	JB lim. NY	2022
		2.	Кален	Ултразвук во гинекологијата и акушерството	Табернакул	2011
		3.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	Арс Ламина	2016

--	--

Ред. бр. 28		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ПЕДИЈАТРИЈА СО НЕГА			
2.	Код	ЗФМ112222			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв			
6.	Академска година / семестар	трета, петти	7.	Број на ЕКТС кредити	7
8.	Наставник	Нас. Доц. д-р Марија Димитровска-Иванова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Одбрани поглавја од педијатријата во однос на специфичноста на детето како пациент, неговиот правилен раст и развој, со цел да се детектира патологијата и да се спроведе соодветен третман.				
11.	Содржина на предметната програма: патогенетски механизам на болестите, пристап кон педијатриски пациент, моторно-скелетен развој, најчести болести во детската возраст по системи, улогата на акушерката во негата и апликацијата на терапија во педијатријата, отстапувања од растот и развојот, детекција на пречки во развојот, методи на лекување.				
12.	Методи на учење: -теоретски предавања -практично земање на анамнеза, одредување родословно стебло, статус -учење базирано на проблем -читање на рентген слики -изработка на краток стручен труд на одредна проблематика				
13.	Вкупен расположив фонд на време	7 ЕКТС X 30 часа = 210 часа			

14.	Распределба на расположливото време		45+45+30+75+15 (3+3+5)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	45 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часови
		16.2.	Самостојни задачи	75 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	15 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби (Присуство на предавања 80%, присуство на вежби и активност 80%, завршена проектна активност)	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	
22.	Литература			

	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Елизабета Зисовска	Педијатрија со нега	УГД Штип	2019
		2.	Мери Рудолф, Тим Ли, Малколм Левен	ПЕДИЈАТРИЈА и здравје на детето	Скопје : Арс Ламина,	2012.
		3.	Мардешик Д и сор.	Педијатрија, 7-мо издание	Школска књига, Загреб,	2008
	4.	Пеова С. и Зисовска Е,	За вашето бебе, со љубов	P&G ISBN 9989-2257-1-0	2004	
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ќипроска Никанда	Совети за трудници, препораки за успешно доење.	УНИЦЕФ	1999
		2.	Работна група	Водич за родители	УНИЦЕФ ISBN 978-9989-696-05-	2015
3.		Работна група	Курс за успешно доење	УНИЦЕФ	1991	
4.	Internet based resources	www.who.int www.unicef.org				

Ред. бр. 29		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА И РЕАНИМАЦИЈА СО НЕГА			
2.	Код	3FM111922			
3.	Студиска програма	Акушерки/акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Трета година / V семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Доц. д-р Билјана Ефимова Доц. д-р Маја Мојсова Мијовска Доц. д-р Татјана Тројиќ			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен IV и запишан V семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентите да се запознаат со основните и модерните методи во анестезиолошката пракса, како и со основните принципи и постапки на реанимација и интензивно лекување.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретски наставни единици:</u> Вовед во предметот (историјат, цели, дефиниција и поделба на анестезиологијата); Преанестетички преглед и припрема на пациентот за анестезија (протоколи за преанестетички, премедикација, информираност на пациентот за вид и тек на анестезија, АСА класификација, ризик и периоперативни компликации); Општа анестезија (начела, стадиуми, вовед, лекови – инхалациони, опиоиди, релаксанти, видови блокови, неуроаксијална анестезија); Анестезиолошки апарат и мониторинг во анестезија (делови на апаратот, нивна функција, видови апарати за мониторинг и функција); Постанестезиолошка грижа и мониторинг (надзор на функциите и терапија на болката);				

	<p>Срцев застој – кардиопулмонална реанимација (БЛС – ООЖ, АБЦДЕ, дефибрилатор, ритмови на срцето, вежбање на фантом);</p> <p>Збринување и одржување на дишен пат (мануелно, ОФ и НФ ервеј, маска, амбу (самоширечки балон), супраглотични помагала, асистирање при тешка интубација);</p> <p>Вовед во Интензивна медицина (основи на интензивно лекување, организација на работа во ЕИЛ, видови пациенти во ИЛ);</p> <p>Акутна респираторна инсуфициенција. Механичка респираторна вентилација – неинвазивна и инвазивна (препознавање на АРИ, причини за отежнато дишење, видови механичка вентилација – иппв, цпап, неинвазивна);</p> <p>Следење на виталните функции во ЕИЛ;</p> <p>Исхрана во ЕИЛ (енергетски потреби, процена на потребите, начини на внес на ентерална исхрана, ТПИ, видови ентерални и парентерални инфузии);</p> <p>Сепса и мултиорганско затајување.</p> <p><u>Практични наставни единици:</u></p> <p>Анестезиолошки преглед – класификација по АСА;</p> <p>Општа и регионална анестезија – подготовка на пациент;</p> <p>Машина за анестезија, составни делови, начини на функционирање;</p> <p>Вештачко дишење и масажа на срце, ООЖ;</p> <p>Обезбедување на дишен пат – АМБУ, airway, ендотрахеална интубација, ларингеална масажа;</p> <p>Вежби на основни вештини на фантом – масажа, вештачко дишење;</p> <p>Дефибрилација – индикации и постапка;</p> <p>Апликација на лекови – начин, видови на апликација, патишта;</p> <p>Терапија со кристалоиди и колоиди при шок;</p> <p>Мониторинг во ЕИЛ;</p> <p>Усвојување на техники на воспоставување дишен пат;</p> <p>Начини на вентилација со кислород – инвазивна и неинвазивна вентилација.</p>
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Теоретска настава: Интерактивна настава – предавања во голема група со дискусија и ангажирање на студентите. Мултимедијална настава. Е-учење. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи;</p>

	Практична настава: Практични лабораториски вежби во мали групи. Завршна вежба.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТС x 30 часови = 90 часови (2+1+0)		
14.	Распределба на расположливото време	30+15+15+15+15		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	15 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	70 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови	
	17.3.	Активност и учество	20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација		
22.	Литература			
	22.1.	Задолжителна литература		

	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Шољакова и сор.	Анестезиологија со реанимација	Култура, Скопје	2006
	2.	Jukic, M. et al.	Intenzivna medicina	Medicinska naklada, Zagreb	2008
	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
22.2.	1.	Robert K. Stoelting, Ronald D. Miller	Basics of Anesthesia: with Evolve Website, 5 th edition	Churchill Livingstone, Elsevier	2007
	2.	Graham R. Nimmo, Mervyn Singer	ABC of Intensive care, 2 nd edition	Willy-Blackwell	2011

Ред. бр. 30		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	НЕОНАТОЛОГИЈА СО НЕГА НА НОВОРОДЕНЧЕ			
2.	Код	3FM121422			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Трета година / VI семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	7
8.	Наставник	Насловен доцент Анета Демерџиева			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Запишан VI семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со адаптацијата на новороденото на екстраутерин живот, проблеми во перинаталниот и неонаталниот период од животот, неонаталните ризици за понатамошен раст и развој на детето.				
11.	Содржина на предметната програма: Адаптација на екстраутринин услови за живот; Ексклузивно доење; Исхрана со млечна формула; Жолтици во неонаталниот период од животот; Предвремено родено дете; Ризици од неонаталниот период што влијаат на понатамошниот раст и развој на детето; Вродени аномалии; Инфекции во текот на породувањето и во неонаталниот период од животот; Родилни трауми.				
12.	Методи на учење: Теоретски предавања; Практична настава – згрижување на новороденото веднаш по раѓањето; примарна реанимација на фантом; препознавање на неонатална жолтица и терапија – фототерапија; Учење базирано на одреден проблем – компјутерско учење; Изработка на краток стручен труд по зададена тема.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	7 ЕКТС x 30 часови = 210 часови (3+2+5)			

14.	Распределба на расположливото време		45+30+30+75+30	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	45 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часови
		16.2.	Самостојни задачи	75 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		70 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација		
22.	Литература			
	22.1.	Задолжителна литература		

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
1.	Елизабета Зисовска и Марија Димитровска Иванова	Неонатологија со нега на новородено дете	УГД, ФМН, COBISS.MK-ID 97940234 (612.64), ISBN 978-608-244-152-8	2015	
2.	Елизабета Зисовска и Марија Димитровска Иванова	Нега на новородено дете-прирачник за практична настава	УГД, ФМН, ISBN 978-608-244-348-5.	2016	
3.	Мери Рудолф, Тим Ли, Малколм Левен	ПЕДИЈАТРИЈА и здравје на детето	Скопје : Арс Ламина,	2012.	
4.	Зители Б.Џ и Дејвис Х.В.	Атлас за Педијатриска физикална дијагноза.	Табернакул	2011	
5.	Мардешкиќ Д и сор.	Педијатрија, 6-то издание	Школска књига, Загреб,	2003	
Дополнителна литература					
22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.		Кораќ Д. и сор.	Педијатрија	Савремена администрација	1983
2.		Нелсон Р.Н.	Учебник по Педијатрија	Табернакул	2013
3.					

Ред.бр. 31		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	СТЕРИЛИТЕТ			
2.	Код	3FM121522			
3.	Студиска програма	АКУШЕРКИ/АКУШЕРИ			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Нас.Доц,д-р. Емилја Петановска Костова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Да се запознаат со пристапот кон парови со неплодност, ситемот на дијагностика и третман на неплодноста како и апликацијата на асистираната репродукција				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Анамнеза обработка на парот и разговор за поќниот пристап во терапијата</p> <p>Дијагноза на машки и ќенски стерилитет</p> <p>Испитувања на маскиот стерилитет (спермограм, хормонален профил, уролошки преглед)</p> <p>Испитување на женскиот стерилитет (функционален, анатомски)</p> <p>Улогата на ултразвукот во репрдуктивната гинекологија</p> <p>Одлука и припрема на парот за примена на програмот на Асистиран репродукција</p> <p>Артефициелна инсеминација</p> <p>Вон телесно оплодување</p> <p>Контролирана оваријалан стимулација</p> <p>Ембриолошки дел од вон телесното оплдување</p>				

	Компликации од вонтелесното оплдување			
	Генетика и неплодност			
	Ендокрни заболуваења неплодност			
	Обеситност и неплодност			
	Ќивотни навики и неплодност			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	3 ЕКТС x 30 часа = 90 часа		
14.	Распределба на расположливото време	30 + 15+ 10 + 15 + 20 = 90 часа (2+1+0)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	15
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10
		16.2.	Самостојни задачи	15
		16.3.	Домашно учење - задачи	20
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	40	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10	
	17.3.	Активност и учество	20	
	17.4.	Завршен испит	30	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)

		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација			
Литература					
22.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	
	22.1.	1.	Петановска Костова	Авторизирани предавања	УГД
		2.			
		3.			
	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	
	22.2.	1.	Schorge et all/	Williams Gynecology	Mc Graw Hill
		2.			
	3.				

Ред. бр. 32		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ХИРУРГИЈА СО НЕГА			
2.	Код	3FM121622			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Трета година/ VI семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	7
8.	Наставник	Доц. д-р Илија Милев			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање на студентите со теоретската и практичната основа на општо хируршките принципи со посебен осврт на одредени теми како: антисепса и асепса, хируршки инструменти, болка и анестезија, инвазивни хируршки постапки, крвавее, шок, рани, предоперативна подготовка и постоперативен тек. Запознавање на студентите со теоретската и практичната основа на одредени области од специјалната хирургија со посебен осврт кон абдоминалната хирургија, торакаланата хирургија, трауматологијата, пластичната хирургија, васкуларната хирургија и неврохирургијата.				
11.	Содржина на предметната програма: Вовед во хирургијата и историјат. Антисепса и асепса. Хируршки инструментиум. Основни принципи на работа во операциона сала; Болка и анестезија; Крвавее, хемостаза и трансфузија; Шок (дефиниција, видови, третман); Трауматологија, скршеници, рани и синури; Хируршки инфекции; Предоперативна припрема и постоперативни компликации; Акутен абдомен, преден абдоминален сид и хернии; Хирургија на торакс и хирургија на дојка; Основи на васкуларната и пластичната хирургија; Основи на урологијата и катетеризација; Основи на неврохирургија и хируршки заболувања во неонатален период.				
12.	Методи на учење: Следење на теоретска настава, посетување на практични вежби, изготвување на семинарска работа.				

13.	Вкупен расположив фонд на време		7 ЕКТС x 30 часови = 210 часови (3+3+5)	
14.	Распределба на расположливото време		45+0+0+30+75	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	45 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	75 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	70 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови	
	17.3.	Активност и учество	20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)
			51 x до 60 бода	6 (шест) (E)
			61 x до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација		
22.	Литература			
	22.1.	Задолжителна литература		

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Ф. Чарлс Бруникарди	Шварцови принципи на хирургијата – Деветто издание	Табернакул	
2.	Кортни М. Таунсенд, помладиот	Учебник по хирургија на Сабистон – Биолошките основи на модерната хируршка практика	Табернакул	2013
3.	Илија Милев	Авторизирани предавања		
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Ј. Пановски	Општа хирургија		
2.	Ј. Пановски	Специјална хирургија		

Ред, бр. 33		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	СЕМЕЈНА МЕДИЦИНА			
2.	Код	3FM112622			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Трета година / VI семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Насл. доц. д-р Валентина Ристеска Нејашмиќ			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Запишан VI семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување на основни знаења од семејната медицина, неопходни за стекнување на дополнителни квалификации во студиската програма на Акушерки/Акушери; Стекнување на вештини за практична примена на научната теорија.				
11.	Содржина на предметната програма: Улогата на семејната медицинска сестра; Ефективна употреба на времето во ПЗЗ и притисок од пациентите; Кашлица; Фебрилно дете; Улогата на упатствата во ПЗЗ; Градна болка; Анализа на консултација; Остеопороза; Диспепсија; Превенција и кардиоваскуларни ризици; ХОББ; Астма; Дијабетес; Хипертензија.				
12.	Методи на учење: <i>Теоретска настава:</i> Интерактивна настава: предавања со дискусија и ангажирање на студентите. Мултимедијална настава. Е-учење. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи. <i>Практична настава:</i> Практични вежби за вежбање на клинички вештини.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа (2+2+0)			
14.	Распределба на расположливото време	30+30+15+15+30			

15.	Форми на наставните активности		15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови
			15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	30 часови
16.	Други форми на активности		16.1.	Проектни задачи	15 часови
			16.2.	Самостојни задачи	15 часови
			16.3.	Домашно учење – задачи	30 часови
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			70 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови
	17.3.	Активност и учество			20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)
			51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
			61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација		
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач

		1.	Д-р Роберт Е.Раќел	Учебник по семејна медицина	Табернакул	2010
		2.	Д-р Катарина Ставриќ	Скрипта по семејна медицина	Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје	2013
22.2.	Дополнителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.					
	2.					
	3.					

Ред. бр. 34		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	АНГЛИСКИ ЈАЗИК НИВО А2.1			
2.	Код	4FF100622			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип			
5.	Степен	Прв циклус			
6.	Академска година/семестар	I/I сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	виш лектор м-р Драган Донов			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот да владее со граматички и реченични структури соодветни за возраста и ниво А2 за владеење на јазикот, како и неколку елементи од преодното рамниште Б1; да препознава слухово зборови и нејфреквентни фрази, изрази и колокации поврзани со неговата/нејзината посредна и непосредна околина за да задоволи конкретни потреби; да разбира текстови, пишани описи и упатства/брошури/менија/возни редови/соопштенија/ознаки од непосредената околина, како и лични писма и куси новинарски текстови на теми од личен интерес; да извлече клучни зборови/изрази/фрази, како и главна идеја и важни детали во текстови и да препознава цел и намена во различни форми на текстови; да разбира соговорник доколку говорот е јасно артикулиран со повремени барања за повторување, објаснување и преформулирање на недоволно разбран дел; да разликува употреба на неформален од основен формален стил; да може да води разговор на познати и помалку познати теми, како и теми од непосреден интерес; да може да изрази чувство, мислење и/или став поткрепен со аргументи, како и да споредува различни мислења/ставови на познати и помалку познати теми, како и теми од непосреден интерес; да може да напише порака/ писмо/белешка/разгледница, како и приказна и/или да опише место/настан и да пополни формулари со основни лични податоци.				
11.	Содржина на предметната програма: Грамматика: прв кондиционал; Present simple passive; прилози за време; Past continuous и Past simple; модални глаголи за изразување способност; прилози за начин; Past simple passive; пасивни конструкции во Past Simple; глаголи со два предмети; зборување за минати навики со would; Past perfect simple; членови; will и going to за одлуки и планови; втор кондиционал; индиректен говор; both, either, neither; придавки од сегашен и минат партицип; контрастирање на сегашни времиња (Present Simple, Present Continuous и				

	<p>Present Perfect); помошни глаголи (be, do have); Question Tags; пасивни конструкции во Present Simple; прилози и прилошки фрази за Present Perfect (already, for, since, just, yet); описни придавки кои се однесуваат на облека контрастирање времиња (Present Perfect и Past Simple); контрастирање минати времиња (Past Simple и Past Continuous); прилози и прилошки определби за време (for (decades/ ages/ hours); since; recently; ago; yesterday; last night/ week/ month/ year; in 2013; later, immediately; at once; suddenly); глаголски именки (gerunds); описни придавки (bright, daily); зборообразување на придавки (-ing /-ed); колокации: get lost; wait (for); catch (the bus); pack your bag; book (a ticket/a room); work (in/at/for/with); прилози за начин; неправилни форми (good - well; fast - fast; hard - hard); директен и индиректен предмет во реченица; Subject & object questions; пасивни конструкции во Future Simple;- модални глаголи must и have to; дел-реченици со that</p> <p>Лексика: збогатување на вокабуларот за опис на изглед и личност/карактер; болести; фразални глаголи кои се однесуваат на врски; мерки; работа; зборови поврзани со криминал; поздрави и подароци; медиуми; пари; семејство, пријатели и меѓусебни релации; дом; спорт и слободни активности; временски услови и природни несреќи; храна и пијалоци; природа и околина.</p> <p>Читање: студентот чита текстови напишани на стандарден јазик, со често употребувана лексика; чита и изведува заклучок од текстови и куси новинарски статии поврзани со секојдневни општествени теми со конкретна содржина;</p> <p>Зборување: прераскажување на урбана легенда/приказна/мит/минат настан; барање за појаснување на недоволно разбран дел од разговор; искажување претходни искуства; зборување за патувања/туризам; искажување правила, обврски и неопходност; зборување за образование, технологија и интереси; детално опишување на одредени карактеристики вклучувајќи специфичност, степен, (не)возможност; искажување дејства опишувајќи одредена специфика/степен.</p> <p>Пишување: студентот пишува за планови за продолжување на образованието; издвојува клучни зборови, изрази и фрази и прави претходно планирање за писмено да опишат иден план; конструира реченици со кои се изразува неопходност, правило или обврска и ги вклучува во логички поврзан пишан текст; коригира пишан текст за да ја подобри вештината за пишување; пишува едноставен состав на тема од личен интерес (креативно пишување).</p>			
12.	Методи на учење: интерактивен, работа во групи, домашни работи, индивидуални работи, предавање, дискусија, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, самостојно учење, изработка на индивидуална работа, употреба на електронско учење во наставата и вежбите.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30+15+15=60 часа (0+0+4)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	0 часа

		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	0 часа		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часа		
		16.2.	Самостојни задачи	15 часа		
		16.3.	Домашно учење	15 часа		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		40+30 бодови		
	17.2.	Проектна задача/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови		
	17.3.	Активност и учество		20 бодови		
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)		
			51 x до 60 бода	6 (шест) (E)		
			61 x до 70 бода	7 (седум) (D)		
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности, т.е. минимум 42 бода од двата колоквиуми, семинарската работа, редовноста на предавањата и вежбите				
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик и англиски јазик			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација и евалуација од студенти			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		РБ	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Virginia Evans - Jenny Dooley	Upstream Elementary A2	Express Publishing	2006
		2.	Clive Oxenden and Christina Latham-Koenig	New English File Beginner	Oxford University Press	2011

	Р6	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Zoze Murgoski	English Grammar: With Contrastive Notes on Macedonian	National and University Library Kliment Ohridski	1997

Ред. бр. 35		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК НИВО А1.1			
2.	Код	4FF100221			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма	Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип			
5.	Степен	Прв циклус			
6.	Академска година/семестар	I/I сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	виш лектор м-р Марица Тасевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	<p>Цели на предметната програма (компетенции): Слушање: да разбере едноставни упатства; да реагира невербално на поставената задача; да разбере глобално и детално значење на слушнат краток текст со содржина од секојдневниот живот; да издвои информации од краток едноставен слушнат текст од секојдневниот живот; да разбере некои невербални елементи употребени во познати комуникативни ситуации; да ги препознава фонемите, акцентот во зборовите и основните интонациски модели во исказна и во прашална реченица; да разбере едноставни куси искази во врска со познати теми и одредени конкретни ситуации искажани со бавно темпо. Читање: глобално да разбере информативен текст проследен со визуелни документи; да разбере кратки и едноставни текстови напишани на стандарден јазик, со често употребувана лексика, вклучувајќи ја и интернационалната лексика; да разбере кратка и едноставна порака; да разбере конкретни информации во натписи, соопштенија, плакати, реклами, проспекти.</p> <p>Зборување: да изговара цели реченици со правилна интонација, акцент и ритам; да поставува едноставни прашања; да одговара на едноставни прашања во врска со личните податоци, семејство, интереси, вкусови, слободно време и сл.; да даде краток и едноставен опис на своето опкружување; да користи и да развива сопствени стратегии за усно изразување. Пишување: да ги познава и да ги почитува интерпункциските правила и правописот; да пишува зборови со приближна фонетска (но, не секогаш и правописна) точност која одговара на сопствениот устен вокабулар; да пополнува формулари; да пишува кратки едноставни текстови во кои ќе се претстави себеси и друг, да ја опише својата околина, да ги набројува активностите од своето слободно време; да пишува кратки пораки и да гради сопствени стратегии за совладување на писменото изразување на германски јазик.</p>				

11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Граматика: глаголи и конјугација на глаголи (haben, sein, kommen, sprechen, fahren, schlafen, sehen...) прашални зборови (wer, wo, woher, wie,) лични заменки (акузатив и датив), присвојни заменки (номинатив и акузатив), определен/неопределен член, делливи глаголи (trennbare verben), прилози за време (акузатив и датив), прашални реченици, модални глаголи (mögen, können, wollen, dürfen, sollen, müssen), перфект (минато време), императив (заповеден начин), прилози за место, можен начин (könnten, würden+infinitiv), компаратив и слуперлатив кај придавките (viel, gern, gut), глаголи со датив, сврзници за независни реченици (und, oder, aber, denn), редни броеви. Лексика: азбука, броеви, лични податоци, професии, држави/национална припадност, бои, предмети во училишта, зборови во врска со семејството, изглед и карактерни особини, интереси, активности во слободното време, денови, месеци, датуми и часови; мерки за тежина, мебел, апарати во домаќинството, временска прогноза, делови од човечкото тело, дијагнози и препораки, знаменитости на град, превозни средства, мода и облека, позначајни празници во земјите од германскојазичното подрачје. Читање: кратки и едноставни текстови напишани на стандарден јазик, со често употребувана лексика. Зборување: формално и неформално обраќање и поздравување; барање/давање информација при прв контакт (име, адреса, професија, возраст, национална припадност); барање/давање информации за активностите од своето слободно време; изразување афинитети во врска со активностите во слободното време; барање/давање информации за ден, месец, датум или конкретно време/час; поканување/прифаќање и одбивање; барање/давање дозвола; заблагодарување и одговарање на заблагодарување; опишување на секојдневните активности, поставување прашања и одговарање на нив; дијалози на пазар, во ресторан; опишување на стан или конкретна просторија, опишување на некоја професија, на посетен град, држава; закажување, презакажување или откажување на термин; порака на телефонска секретарка, дијалози во трговски центар, опис на слика од моден магазин, споделување мислења околу специјалитети, честитки и фрази за честитање на празници или свечености во германскојазичните земји; продукција на кратки искази на познати теми.</p> <p>Пишување: зборови со приближна фонетска (но, не секогаш и правописна) точност која одговара на сопствениот устен вокабулар; подредување зборови во слеана низа; пишување по диктат; пополнување формулари; пополнување текстови со испуштени зборови; пишување пораки, електронски пораки; пишување краток едноставен состав (од 40 до 50 збора) според дадени слики, аудитивни или визуелни информации, или насоки од наставникот.</p> <p>Давање дополнителни информации за социокултурните карактеристики на Германија и Австрија и формирање позитивен став кон земјите и културата чиј јазик се изучува.</p>
12.	<p>Методи на учење: Интерактивен, работа во групи, домашни работи, индивидуални работи, предавање, дискусија, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, самостојно учење, изработка на индивидуална работа, употреба на електронско учење во наставата и вежбите.</p>

13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа			
14.	Распределба на расположивото време		30+15+15= 60 часа (0+0+4)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	0 часа		
		15.2.	Вежби	0 часа		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часа		
		16.2.	Самостојни задачи	15 часа		
		16.3.	Домашно учење	15 часа		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		40+30 бодови		
	17.2.	Проектна задача/ проект (презентација: пис. и усна)		10 бодови		
	17.3.	Активност и учество		20 бодови		
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
			51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
			61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности, т.е. минимум 42 бода од двата колоквиуми, семинарската работа, редовноста на предавањата и вежбите				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик и германски јазик				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација и евалуација				
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		РБ	Автор	Наслов	Издавач	Год
		1.	Marion Kerner, Silke Hilpert, Monika Reimann, Andreas Tomaszewski..	Schritte International 1 Kursbuch + Arbeitsbuch	Hueber Verlag	2006
		2.	Friederike Jin, Ute Voß	Grammatik aktiv Üben, Hören, Sprechen	Cornelsen	2018
		3.	Ранка Грчева Петер Рау	Голем македонско-германски и германско-македонски речник	Магор	2006
	Дополнителна литература					
	РБ	Автор	Наслов	Издавач	Година	

	22.2.	1.	Димитрија Гацов	Германска Граматика	НУБ „Климент Охридски“ - Скопје	1995
		2.	Evans Sandra, Pude Angela, Sprecht Franz	Menschen A1.2	Hueber Verlag	2012
		3.	Olga Swerlowa	Grammatik & Konversation Arbeitsblätter für den Deutschunterricht A1-A2-B1	Langenscheid	2013

Ред. бр. 36		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ЗДРАВСТВЕН МЕНАЏМЕНТ			
2.	Код	3FM160422			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Трета/5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Андреј Петров			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции):				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Теоретска настава:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Содржината и методологија на предметната област • Согледување на улогата на менаџментот во активности и развојот на здравств. субјекти • Поттикнување и развивање на чувството за активна вклученост во предметната област • Способност за комуникација, соработка и тимска работа • Флексибилна употреба на знаењата во научни и практични активности • Изградување на принципи на самостојност, (само)критичност и (само)процена • Развивање на чувствата за јасна и отворена комуникација • Унапредување на квалитетот на целокупните активности • Подигнување на свеста за заедничко работење и грижа за другиот 				

	<ul style="list-style-type: none"> • Развивање на чувство за креативно мислење • Решавање на проблеми • Владеење со содржината и методологија на предметната област <p>Практична настава:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Содржината и методологија на предметната област • Согледување на улогата на менаџментот во активности и развојот на здравствените субјекти • Поттикнување и развивање на чувството за активна вклученост во предметната област • Способност за комуникација, соработка и тимска работа • Флексибилна употреба на знаењата во научни и практични активности • Изградување на принципи на самостојност, (само)критичност и (само)процена • Развивање на чувствата за јасна и отворена комуникација • Унапредување на квалитетот на целокупните активности • Подигнување на свеста за заедничко работење и грижа за другиот • Развивање на чувство за креативно мислење • Решавање на проблеми • Владеење со содржината и методологија на предметната област 			
12.	Методи на учење:			
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТСх30 часа=60 часа	
14.	Распределба на расположливото време		30+15+15=60 (2+0+0)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања-теоретска настава.	30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часа

		16.2.	Самостојни задачи		
		16.3.	Домашно учење - задачи	15 часа	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		70 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		Бодови	
	17.3.	Активност и учество		70 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација			
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
	1.	Петковски Константин, Симоновска Валентина	Менаџмент во здравство	Херакли комерц - Битола	2008
	2.				
	3.				

		Дополнителна литература				
22.2.		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.				
		2.				
		3.				

Ред. бр. 37		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	СТРУКТУРНИ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЗДРАВСТВЕНИ РАБОТНИЦИ И СТУДЕНТИ			
2.	Код	ЗФМ162122			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“, Штип			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	III/5	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Цена Димова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): <ul style="list-style-type: none"> - медицинска едукација со педагошки пристапи кон стигмата и нееднаквости кои потенцираат културното разбирање на индивидуалните пациенти, со особено внимание на силите кои влијаат врз здравјето на ниво над индивидуалните интеракции. - Ги разгледува постојните структурни пристапи кон стигмата и здравствените нееднаквости кои се развиваат надвор од медицината и предлага измени во медицинска едукација. 				
11.	Содржина на предметната програма: А) Предавања: 1. Вовед во структурни компетенции на здравствени работници и студенти; 2. Наративна медицина; 3. Препознавање на структури кои ги обликуваат клинички интеракции; 4. развивање на екстра-клинички јазик на структура; 5. реартикулација на "културната" формулација во структурна смисла; 6. набљудување и замислување на структурни интервенции; 7. Културолошки аспекти во унапредување на здравје на вулнерабилни групи (однос доктор – пациент, студент – пациент, однос со лица од ранливи групи); 8. HIV и AIDS- поврзани со стигма и дискриминација: концептуална рамка и импликации, систем и нон -дискриминација во системот; 10. Нон-дискриминација на ранливи и социјални групи; 11. Специфичен пристап и подобрување на здравствена заштита на ранливите и социјални групи со соодветен пристап на нон-дискриминација; 12. Интер културолошки и структурни компетенции и комуникации. Б) Вежби:				

	1.Етички аспекти на медицински истражувања врз луѓе и кај ранливо население; 2.Културолошки компетенции; 3.Структурни компетенции; 4.Наративна медицина; 5.Медицинска одговорност за недискриминација (ставови, знаења, вештини); 6.Дискриминација при заштита на здравјето кај вулнерабилните групи; 7.Културолошки и структурни аспекти на вулнерабилни групи; 8.Поимот еднаквост и негови претпоставки; 9.Респектирање на човековите права; 10.Јавното здравство и здравствениот систем напредување на културолошките и структурни компетенции на здравствените професионалци; 11.Културолошки аспекти во унапредување на здравје на вулнерабилни групи (однос доктор – пациент, студент – пациент, однос со лица од ранливи групи); 12.HIV и AIDS- поврзани со стигма и дискриминација: концептуална рамка и импликации.			
12.	Методи на учење: Предавања, работилници, аудиториски вежби, консултации.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30+0+10+10+10=60 часа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часа
		15.2.	Вежби	0 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10 часа
		16.2.	Самостојни задачи	10 часа
		16.3.	Домашно учење	10 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови (колоквиуми и завршен испит)	70 бода	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бода	
	17.3.	Активност и учество	20 бода	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Предавања, работилници, аудиториски вежби, консултации.		

20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Придружна евалуација на студентите и самоевалуација

22	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		РБ	Автор	Наслов	Издавач	Год.
		1.	Ќосевска Е, Велиќ-Стефановска В, Најчевска М, Спасовски М, Георгиевска-Исмаил Љ, Димова Цена, Положани А, Мирчевска Л, Рајчановска Д	Културолошки и структурни компетенции на здравствените работници: книга за студенти по медицински науки и здравство	Фондација Отворено општество – Скопје, Македонија, ISBN 978-608-218-271-1	2018.
		2.	Ќосевска Е, Велиќ-Стефановска В, Најчевска М, Спасовски М, Георгиевска-Исмаил Љ, Димова Цена, Положани А, Мирчевска Л, Рајчановска Д	Културолошки и структурни компетенции на здравствените работници: практикум за студенти по медицински науки и здравство	Фондација Отворено општество – Скопје, Македонија, ISBN 978-608-218-272-8.	2018
		3.	Jonathan M. Metzl Helena Hansen	Structural competency: Theorizing a new medical engagement with stigma and inequality Structural Stigma and Population Health	Social Science & Medicine Volume 103, Pages 126–133	2014
	22.2	Дополнителна литература				
		РБ	Автор	Наслов	Издавач	Год
		1.	Quesada J., Holmes SM, Sue K., Bourgois Ph.,	Re-invigorating the social history: "Structural vulnerability" as a tool for promoting structural competence in health care.	Academic Medicine structural Vulnerability Manuscript: 1-17	2015
		2.	Charon Rita, Hermann Nellie, Devlin Michael.	Close Reading and Creative Writing in Clinical Education: Teaching attention, Representation and Affiliation	Academic medicine	2015

		3.	Castaneda Heide, . Holmes Seth M, Madrigal DS., DeTrinidad Young Maria-Elena, Beyeler Naomi, Quesada James	Immigration as a Social Determinant of Health	Annu. Rev. Public Health 2015.36:375-392.	2015
		4.	Holmes Seth M., Greene Jeremy A. Stonington Scott D.	Locating global health in social medicine	Global Public Health: An International Journal for Research, Policy and Practice	2014

Ред. бр. 38		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ОСНОВИ НА ЈАВНО ЗДРАВСТВО			
2.	Код	ЗФМ161522			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Трета година / VI семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Валентина Симоновска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Се зголемува нивото на знаења за: системот за организација на јавното здравје, организација на здравствената заштита, мерењето на оптовареноста на здравствената служба и евиденциите во областа на здравството, видовите на здравствените индикатори и здравственото воспитание.				
11.	Содржина на предметната програма: Трендови и насоки на јавното здравје, Епидемиологија во јавното здравје, Хронични незаразни болести, Организација на здравствената заштита, Мерење на здравствената состојба, Утврдување на приоритетен јавноздравствен проблем, Здравствено воспитни средства и здравствено воспитни методи.				
12.	Методи на учење:				
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часови = 60 часови (2+0+0)			
14.	Распределба на расположливото време	30+0+0+15+15			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови	

		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови	
		16.3.	Домашно учење – задачи	15 часови	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		Да	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		Да	
	17.3.	Активност и учество		Да	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)	
			51 x до 60 бода	6 (шест) (E)	
			61 x до 70 бода	7 (седум) (D)	
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)	
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)	
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	60% успех од сите предиспитни активности т.е. 42 бодови од двата колоквиуми, семинарската, редовноста на предавања и вежби			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација			
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
	1.	Robert.B. Volas	Основи на јавно здравство и превентивна медицина	Табернакул	2010

		2.					
		3.					
	22.2.	Дополнителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
		1.					
		2.					
		3.					

Ред. бр. 39		Предметна програма од прв, втор и трет циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ПСИХОЛОГИЈА И ПСИХОПАТОЛОГИЈА НА НОВОРОДЕНЧЕ И ДОЕНЧЕ			
2.	Код	3FM161922			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв			
6.	Академска година / семестар	3 година/ 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Ленче Милошева			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): <ul style="list-style-type: none"> -Запознавање со основните концепти и задачи на одбрани теми од развојната психологија и психопатологија и нивната применливост во акушерството. -Запознавање со еволуционите и биолошките основи на психичкиот развој (Генетски основи на развојот; Репродуктивни предизвици и избори ; Бихејвиорална генетика). -Познавање и разбирање на психологијата на пренатален период, раѓање и постпартален период и нивна применливост во акушерството. -Познавање и разбирање на психологијата на новороденче и доенче (физички раст и развој; моторен развој; сензорен и перцептуален развој; когнитивен развој и социо емоционален развој) и нивна применливост во акушерството. -Стекнување на основни знаења од развојна психопатологија, посебно психопатологија на новороденче и доенче. -Запознавање со основни принципи на психолошко советување и психотерапија и нивната применливост во акушерство. - Знаење и вештини за пружање помош, охрабрување и првична поддршка на жените со полесни проблеми од психолошка природа во секојдневната гинеколошко акушерска пракса, а при поголеми психолошки проблеми ќе знаат да ги упатат жените кај соодветен професионалец (психолог, психотерапевт, социјален работник, психијатар, итн.). -Знаење и методи за одржување и промоција на менталното здравје и благосостојба. 				

11. Содржина на предметната програма:

Психички развој на човекот. Развојни процеси и периоди. Периоди на развој. Теории на развојот.

Еволуциони и биолошки основи на психичкиот развој (Генетски основи на развојот; Репродуктивни предизвици и избори ; Бихејвиорална генетика).

Психологија на пренатален период (Период на зигот; период на ембрион; период на фетус; Пренатален развој на централниот нервен систем;

Психолошки аспекти на пренаталниот развој). Раѓање и новороденче;

Психологија на постпартален период.

Психологија на новороденче и доенче (физички раст и развој; моторен развој; сензорен и перцептуален развој; когнитивен развој и социо-емоционален развој).

Развојна психопатологија. (пренатален период, периодот на новороденче и доенче и рано детство). Дијагностичка класификација DC:0-3 R , базирана на развојниот период. Преглед на менталните пореметувања кои се најавуваат најчесто во периодот на новороденче и доенче. Оска I, Клинички пореметувања. Оска II, Класификација на емоционална врзаност. Оска III, Медицински и развојни пореметувања и услови. Оска IV, Психосоцијални стресори. Оска V, емоционално и социјално функционирање.

- Најчести ментални пореметувања за време на бременост и после породувањето (постпартални афективни пореметувања: постпартална тага- „синдром на трет ден“; постпартална непсихотична депресија; постпартална психоза).

- Психолошко советување и супортивна психотерапија. Смрт и умирање. Справување со губитоци (помош при психолошки состојби пред/после сакан, спонтан, missed абортус; сфаќање на неопходноста за медицински абортус (при аномалии на плодот); анксиозност пред самиот акт на раѓање; состојби при предвремено раѓање на жив, со последователна смрт на незрелиот плод; состојби при смрт на плодот во матка и негово раѓање (мртвороденост).

	<ul style="list-style-type: none"> • Промоција на здравје (фактори кои влијаат на развој на здравите навики и стил на живеење; принципи на воспоставување на здравствени навики и различни животни периоди; развивање на свесност за важноста на превентивните гинеколошки прегледи) 				
12.	Методи на учење: Теоретска и интерактивна настава. Мултимедијална настава. Е-учење. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи. Практична настава Практични вежби во мали групи. Завршна вежба.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 10+ 5 = 60 часа (2+0+0)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часа	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	0 часа	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часа	
		16.2.	Самостојни задачи	10 часа	
		16.3.	Домашно учење	5 часа	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		40 бода	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бода	
	17.3.	Активност и учество		20 бода	
	17.4.	Завршен устен испит		30 бода	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7	7(седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација			
	Литература				
	Задолжителна литература				

22	22.1.	РБ	Автор	Наслов	Издавач	Год.	
		1.	Милошева, Л.	Развојна психологија	УГД:Штип	2013	
		2.	Begovac i sar.	Dječja i adolescentna psihijatrija	Medicinski fak.,Zg	2020	
		3.	Berk, L.	Child Development	London: Pearson	2013	
	22.2.	Дополнителна литература					
		РБ	Автор	Наслов	Издавач	Год.	
		1.	Cockburn, J., & Pawson, E. M	Psychological Challenges in Obstetrics and Gynecology: The Clinical Management	NY: Springer	2007	
		2.	Hendrick, V.	Psychiatric Disorders in Pregnancy and the Postpartum: Principles and Treatment	New York : Springer	2010	
		3.	Mash, E., & Wolfe,D.	Abnormal Child Psychology	Cengage	2019	

Ред. бр. 40		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ЗАВРШЕН ИСПИТ			
2.	Код	ЗФМ142422			
3.	Студиска програма	Акушерки/Акушери			
4.	Организатор на студиската програма	Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Трета година / VI семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	7
8.	Наставник				
9.	Предуслови за запишување на предметот	Запишана трета година			
10.	<p>Цели на предметната програма (компетенции):</p> <p>Студентот да ја совлада постапката за пишување стручен и истражувачки труд, како и начинот на негово презентирање. Оспособување на студентот за истражување во областа на акушерството, со вклучување на сите потребни елементи: формулирање на тема, преглед на литература, методологија на работа, собирање на податоци, пишување извештај и усна презентација на резултатите од трудот.</p>				
11.	<p>Содржина на предметната програма:</p> <p>Завршниот испит претставува истражувачки труд на студентот преку кој студентот се запознава со истражувачката методологија во областа на акушерството. По спроведување на истражувањето, студентот подготвува завршен испит во форма која ги содржи следниве поглавја: Вовед, Теоретски дел, Методологија, Резултати и дискусија, Заклучок и Користена литература.</p> <p>По завршената изработка на трудот и одобриението од менторот, се закажува јавна одбрана. Јавната одбрана се реализира пред членови на комисија во следен состав: Претседател на комисија, Прв член на комисија и Втор член на комисија, кој воедно е и ментор на трудот.</p> <p>Во скратена форма, студентот ги презентира главните аспекти на трудот, а потоа одговара на прашањата кои ги поставуваат членовите на Комисијата. По завршување на јавната одбрана, членовите на комисијата се повлекуваат и донесуваат одлука дали завршниот испит е положен, со соодветна оцена.</p>				
12.	<p>Методи на учење:</p> <p>Метод на пишан текст и метод на усна презентација.</p>				

13.	Вкупен расположив фонд на време	7 ЕКТС x 30 часа =210 часови		
14.	Распределба на расположливото време	0+0+0+150+60		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	0 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	0 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	0 часови
		16.2.	Самостојни задачи	150 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	60 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		/
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		/
	17.3.	Активност и учество		/
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Положени испити од студиската програма за Акушерки/Акушери.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација		